



www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər

**Avtobus sürücüsü
sükan
arxasında
öldü -
Sumqayıtda...**

yazısı səh.14-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 9 avqust 2019-cu il Cümə № 166 (7336) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Azərbaycan daha böyük aprel savaşı astanasında



Antiterror əməliyyatı hər an başlaya bilər; siyasi və hərbi ekspertlərdən ilginclik və gözləntilər...

yazısı səh.9-da

Rusiya xilasediciləri Azərbaycan qırıcısının axtarışlarına qoşuldu

yazısı səh.2-də

Tarixçi alimlərin Xətai polemikasında susqunluğu

yazısı səh.4-də

Bayram namazının vaxtı, heyvan satışı və kəsim üçün ünvanlar

yazısı səh.10-da

İrandan tarixi qərar - Azərbaycan da buna gedərsə...

yazısı səh.5-də

Sifarişli hökmlərə imza atmış hakimlər - cəmiyyət onlarla necə davranmalı?

yazısı səh.6-da

Övladına sənəd ala bilməyən güneyli fəala Bakıdan rəsmi cavab gəldi

yazısı səh.4-də

Paşinyan "qırmızı xətt"i niyə keçdi: təcrübəsizlik, yoxsa...

yazısı səh.11-də

AQTA-nın həbs edilən vəzifəli şəxsləri hakim qarşısına çıxarıldı - rüşvət işi

yazısı səh.4-də

Azərbaycanın qaraçı problemi - çıxış yolu nədir?

yazısı səh.13-də

BAKI VƏ KREMLƏ QARŞI HİYLƏGƏR TAKTİKA - AZƏRBAYCAN HÜCUMA KEÇSƏ...

Paşinyanın "miatsum" təxribatının arxasındakı məkrli hədəf; Ermənistan öz ağasını dəyişmək istəyir - iki paytaxta mühüm signal; erməni KİV-i: "ABŞ regionda Azərbaycanı seçir, bizə maliyyə yardımları kəsilə bilər..."



musavat.com
Toğrul İsmayil

yazısı səh.8-də

Dünya yeni böhran astanasında: neftin qiyməti sürətlə düşür

ABŞ-la Çin arasında başlayan ticarət müharibəsi ölkəmizi də təhdid edir; Azərbaycan gözlənilən təhlükədən necə çıxacaq; ekspert bildirir ki...

yazısı səh.7-də



**Yazıçı Anar
dənizdə
boğulmaqdan
son anda
xilas olub**

yazısı səh.3-də



**Süpürgəçilikdən
prezidentliyə
yüksələn
gitaracı-siyasətçi:
Atambayev kimdir?**

yazısı səh.12-də



**Tanınmış pediatr:
"Uşaq
kökdürsə,
sağlamdır"
fikri yanlıştır"**

Vaqif Qarayev

yazısı səh.10-da



Novruz Məmmədov qərar imzaladı

Nazirlər Kabineti "Özünüməşğulluğa cəlb olunmuş şəxsə geri alınmış əmlakın açıq hərracda satılması Qaydası"nı təsdiq edib. Baş nazir Novruz Məmmədovun imzaladığı qərara əsasən Əmlak Məsələləri üzrə Dövlət Komitəsi (bundan sonra - Satıcı) özünüməşğulluğa cəlb olunmuş şəxsə geri alınmış əmlakın satıcısı kimi çıxış edir.

Bundan başqa, özünüməşğulluğa cəlb olunmuş şəxsə verilmiş əmlak geri alındıqda və bu əmlakın digər özünüməşğulluğa cəlb olunmuş şəxsə verilməsi mümkün olmadıqda, həmin əmlakın açıq hərraclarda satılması məqsədilə Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi (ƏƏSMN) yanında Dövlət Məşğulluq Xidməti (DMX) tərəfindən satıcıya müraciət ediləcək və müqavilə bağlanılacaq.

Satıcı hərracın keçirilməsi üçün satışa çıxarılan əmlakın yerləşdiyi ərazi üzrə xidmətin şəhər, rayon məşğulluq orqanlarının (1 nəfər), İqtisadiyyat Nazirliyinin regional bölməsinin və Maliyyə Nazirliyinin rayon (şəhər) maliyyə şöbəsinin (hər birindən 1 nəfər), Satıcının (1 nəfər) və yerli özünüidarəetmə orqanının (1 nəfər) nümayəndələrindən ibarət 5 nəfərlik tərkibdə komissiya yaradacaq. Satıcı hərraca çıxarılan əmlak haqqında hərrac gününə ən azı 30 gün qalmış kütləvi informasiya vasitələrində və Satıcının rəsmi internet saytında hərracın keçirilmə forması, əmlakın tam adı, yerləşdiyi ünvan, ilkin qiyməti, sifarişlərin qəbulunu başlama və bitmə tarixləri, sifariş və sənəd qəbulu məntəqələrinin ünvanları, hərracın keçirilmə tarixi, vaxtı və ünvanı, əmlakın ilkin qiymətinin 10 faizi həcmində hesablanan behin məbləği və behin köçürülməsi üçün müvafiq bank hesabı, digər məlumatları almaq qaydasını əks etdirən elan dərc etdirməlidir.

Son olaraq qeyd olunub ki, əmlakın satışından daxil olan vəsaitlər həmin əmlakın saxlanması, satışı, qiymətləndirilməsi və ekspertizadan keçirilməsi ilə bağlı xərclər çıxılmaqla, 3 (üç) iş günü müddətində DMX-nin hesabına köçürüləcək.

Bakıdan erməni filminə etiraz: Rusiyaya müraciət

Azərbaycan Mədəniyyət Nazirliyi erməni və rusiyalı kinorejissorların işğal altındakı Dağlıq Qarabağda film çəkilişlərinə etiraz olaraq Rusiya Mədəniyyət Nazirliyinə müraciət edəcək. Bu barədə APA-ya Mədəniyyət Nazirliyinin İnformasiya və İctimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinin müdiri İntiqam Hüseynov bildirib.

O qeyd edib ki, hazırda Mədəniyyət Nazirliyinin müraciəti hazırlanır və yaxın günlərdə Rusiya Mədəniyyət Nazirliyinə göndiriləcək.

Xatırladaq ki, erməni kinorejissor Robert Def və rusiyalı kinorejissor Rano Kubayeva işğal altındakı Dağlıq Qarabağda "Valter" adlı film çəkməyə hazırlaşırlar. Filmdə məşhur fransalı aktyor Bibi Naseri də rol alacaq. Artıq məsələ ilə bağlı Moskvanın Azərbaycan İcması Rusiyanın mədəniyyət naziri Vladimir Medinskiyə müraciət edib.

Türkiyədə zəlzələ: əhali yenə təşvişə düşdü

Dünən Egey dənizinin Türkiyə sahillərində 4,8 bal gücündə zəlzələ baş verib. Axar.az xəbər verir ki, Türkiyənin Fövqəladə Halların İdarə Olunması Agentliyi (AFAD) yerli vaxtla 11.39-da qeydə alınan yeraltı təkanların ocağının 18,47 kilometr dərinlikdə olduğunu bildirib.

Yeraltı təkanlar ölkənin İzmir şəhərinin Səfərisar rayonundan 11,85 kilometr, Quş adasından isə 8,19 kilometr uzaqlıqda baş verib. Dağıntı və xəsarət alanlar barədə hələ ki məlumat yoxdur. Yaşayış ərazilərində hiss olunan zəlzələ əhali arasında təşvişə səbəb olub.

Qeyd edək ki, srağagün Türkiyənin İzmir şəhərində də 3,2 bal gücündə zəlzələ baş vermişdi. Bir neçə saniyə davam edən təkanlar əhalinin təşvişinə səbəb olmuşdu.

Qəzet, jurnal və kitab əldə etməyin ən rahat yolu!
Siz sifariş edirsiniz, biz istədiyiniz ünvana çatdırırıq!

Xaricdə və Azərbaycanda nəşr olunan bütün qəzet və jurnallara abunə olmaq, həmçinin Rusiyada və Azərbaycanda nəşr olunan kitabları daha sərfəli qiymətə və daha qısa vaxt ərzində əldə etmək üçün sadəcə zəng etməyiniz kifayətdir.

Telefon: (012) 434 93 01

Rusiya xilasediciləri Azərbaycan qırıcısının axtarışlarına qoşuldu

Rusiyanın Xəzər dənizinin axtarış-xilasetmə dəstəsinin mütəxəssisləri Azərbaycan Hərbi Hava Qüvvələrinin Xəzər dənizində qəzaya uğramış MiQ-29 qırıcısının axtarışları üçün göndərilib. Virtualaz.org xəbər verir ki, bu məlumatı Rusiyanın Cənub Hərbi Dairəsinin mətbuat xidməti yayıb.

"50 nəfərlik axtarış dəstəsinin tərkibində "Anatoli Qujvin" kiçik hidroqrafiya gəmisi, "SB-45" xilasetmə-yedək gəmisi, çoxməqsədli mobil "MMK-1-100" kompleksi yer alır" - məlumatda deyilir.

Cənub Hərbi Dairəsinin mətbuat xidmətinin nümayəndəsi bildirir ki, təxmini axtarış rayonunun sahəsi 600 kvadratkilometrdir. Çoxdur, suyun dərinliyi isə 40 metrə çatır. Axtarış işlərinə Xəzər dənizinin axtarış sahəsinin dəstəsi iki sutka sonra başlamağı nəzərdə tutur. "Habelə axtarış tədbirlərinə teleidarəetməli "Falkon" sualtı aparatını, "Super



QNOM Pro" teleidarəetməli sualtı baxış aparatını və "Tayger" pilotsuz sualtı aparatını cəlb etmək planlaşdırılır" - mənbə deyib.

Azərbaycan HHQ-nin MiQ-29 qırıcısı iyulun 24-də axşam saat 22.00 radələrində təlim-məşq uçuşları zamanı Xəzər akvatoriyası üzərində radarlardan itib. Təyyarə Azərbaycanın ərazi sularında qəzaya uğrayıb.

Pilotun taleyi haqda heç nə məlum deyil. Azərbaycan Müdafiə Nazirliyinin və digər müvafiq strukturların başlatdığı intensiv axtarışlar nəticə verməyib. Nəhayət, Azərbaycan Türkiyədən kömək istəyib, Türkiyə Müdafiə Nazirliyinin xüsusi təyinatlı dalaqları axtarışlar üçün göndərilib. Lakin onların aparıcıları axtarışlar da nəticə verməyib.



Erməni hərbcisi özünü asdı

Ermənistan Silahlı Qüvvələrinin hərbcisi Samvel Melkumyanın cəsədi Gümrüdə asılmış vəziyyətdə tapılıb.

"Sputnik Ermənistan" xəbər verir ki, bu barədə Ermənistan Müdafiə Nazirliyinin mətbuat katibi Artsrun Hovannisiyanın facebook sahifəsində məlumat yayıb.

Onun sözlərinə görə, gizirin cəsədi evdə tapılıb. S.Melkumyan hərbi hissələrin birinin orkestrində xidmət edib. Hadisənin təfərrüatı barədə məlumat verilmir.

Saytın əldə etdiyi məlumata görə, hərbcinin 32 yaş olub. O, Gümrüdə müqavilə əsasında hərbi xidmətdə olub.

Nabranda batan uşağın meyiti Rusiyada tapıldı

Avqustun 2-də Xaçmazın Nabran istirahət zonasında Xəzər dənizində boğulan 11 yaşlı oğlanın meyiti tapılıb. AzərTAc xəbər verir ki, Naxçıvan Muxtar Respublikasının Culfa rayon sakini, 2008-ci il təvəllüdü Həsənov Polad İlham oğlunun meyiti Xəzərin Dağıstan Respublikasının Dərbənd şəhəri sahilişində aşkarlandı.



Bayden kütləvi qətlərə görə Trampı suşladı

Çərşənbə günü prezident Donal Tramp Ohayo ştatının Deyton şəhərinə, sonra isə Texas ştatının El-Paso şəhərinə yola düşüb. Bu səfərin məqsədi keçən həftənin istirahət günlərində kütləvi güllələnmə hadisələri baş vermiş ərazidəki icmalarla görüşməkdir.

Sabiq vitse-prezident Co Bayden prezidenti tənqid edərək bildirib ki, Tramp öz ritorikası ilə ağdərilələrin üstünlüyünü və zorakılığını təşviq edir. Bayden öz seçkiqabağı kampaniyası çərçivəsində Ayovadadakı tərəfdarları qarşısında çıxış edərək belə bir ritorik sual verib: "Trampın sözləri El-Pasodan olan cinayətkarın "Bu hücum latın amerikalılarının Texasa müdaxiləsinə cavabdır" sözlərindən nə ilə fərqlənir?"

Bayden öz sualına belə cavab verib: "Məncə, bu sözlər o qəddər də fərqlənir. Bu ölkədə ağlann üstünlüyü alovunu qızıdır prezidentdir" (AzərTAc).

Bakıda ərəblərə qarşı quldurluq edən şəxslər tutulublar

Bakıda ərəblərin kirayə yaşadığı evə basqın edən şəxslər tutulublar. Reportun məlumatına görə, hadisə avqustun 5-də Səbəyel rayonu ərazisində qeydə alınıb.

Belə ki, Səudiyyə Ərəbistanından Azərbaycana turist kimi gəlmiş iki nəfərin kirayədə yaşadığı mənzilə basqın olub. Mənzilin qapısının açıq olduğunu görə 4 naməlum şəxs evə daxil olduqdan sonra ərəbləri sözlə hədələyərək onlardan 1700 manat pul və 5 ədəd mobil telefon alıblar. Daha sonra onların əllərini bağlayaraq oranı tərk ediblər.

Daxili İşlər Nazirliyinin (DİN) mətbuat xidmətinin rəisi Ehsan Zahidov faktı "Report"a təsdiqləyib. O bildirib ki, hadisə ilə bağlı DİN-ə məlumat daxil olan kimi polis əməkdaşları əməliyyat-axtarış tədbirlərinə başlayıb.

Avqustun 7-də isə DİN-in Baş Cinayət Axtarış İdarəsi, Bakı Şəhər Baş Polis İdarəsi və Səbəyel Rayon Polis İdarəsi əməkdaşlarının həyata keçirdikləri əməliyyat-axtarış tədbirləri nəticəsində hadisəni törətməkdə biri qadın olmaqla, şübhəli bilinən 4 nəfər tutulub. Faktla bağlı araşdırma aparılır, zəruri əməliyyat-istintaq tədbirləri həyata keçirilir.



Bu gün Bakıda yağmursuz hava olacaq - 30 dərəcə isti

Avqustun 9-da Bakıda və Abşeron yarımadasında havanın dəyişkən buludlu olacağı, aralıq tutulacağı, əsasən yağmursuz keçəcəyi gözlənilir. Bu barədə Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin (ETSN) Milli Hidrometeorologiya Departamentindən məlumat verilib. Bildirilib ki, günün birinci yarısında yarımada bəzi yerlərdə yağış yağacağı ehtimalı var. Şimal-qərb küləyi gündüz cənub-şərq küləyi ilə əvəz olunacaq.

Havanın temperaturu Abşeron yarımadasında gecə 20-23, gündüz 27-30, Bakıda gecə 21-23, gündüz 28-30 dərəcə isti təşkil edəcək. Atmosfer təzyiqi 763 mm civə sütunundan 759 mm civə sütununa enəcək, nisbi rütubət 65-75 faiz olacaq. Abşeron çimərliklərində şimal-qərb küləyi gündüz cənub-şərq küləyi ilə əvəz olunacaq. Dəniz suyunun temperaturu şimal çimərliklərində (Sumqayıt, Novxanı, Pirşağı, Nardaran, Bilgəh, Zaqlıba) 22-23, cənub çimərliklərində (Türkan, Hövsən, Sahil, Şıx) 23-24 dərəcə isti təşkil edəcək.

Avqustun 9-da Azərbaycanın rayonlarında havanın əsasən yağmursuz keçəcəyi, lakin bəzi şimal və şərq rayonlarında şimşək çaxacağı, yağış yağacağı gözlənilir. Ayrı-ayrı yerlərdə leysan xarakterli olacağı, dolu düşəcəyi ehtimalı var. Şərq küləyi əsəcək. Havanın temperaturu gecə 18-23, gündüz 30-35, dağlarda gecə 10-15, gündüz 19-24 dərəcə isti olacaq. Tibbi-meteoroloji proqnoza gəldikdə, avqustun 9-da Abşeron yarımadasında mülayim küləklərin üstünlüyü və komfort temperatur şəraiti meteorologiyasız insanlar üçün əlverişlidir.

Xalq yazıçısı, Yazıçılar Birliyinin sədri Anar bugünlərdə ölüm təhlükəsi ilə üz-üzə qalıb. Bu barədə o, "Yeni Müsavat"ın əməkdaşı ilə söhbətində bildirib.

Anar müəllimin sözlərinə görə, bugünlərdə ailəlikcə qaradaş Türkiyəyə istirahətə gedib. İstirahətinin son günlərində, Azərbaycana dönməyə bir gün qalmış Egey dənizində boğulmaqdan son anda xilas olub.

Xalq yazıçısı hadisəni belə nəql edib: "Orada ailə ilə bir yerdə dincəlirdik. Amma dəniz turuna tək çıxmışdım. 6 saatlıq tur idi. Çox maraqlı idi. Adalar, qədim yunan mifləri ilə bağlı məkanlar... Odisseyin səyahəti həmin adalarla bağlıdır. Az qaldı mən də Odissey kimi əfsanəyə dönmə" (gülür - red").

Yazıçının sözlərinə görə, səyahət zamanı hər saatdan, yaxud saat yarımından bir gəmi limana yaxınlaşmış: "O saat uşaqlar, cavanlar dənizə tullanıb çimirdilər. Axırncı dəfə gəmi sahildən bir az aralı dayandı. Dedim, madam ki, çıxmışam, bir dəfə mən də çimim."

Yazıçı Anar dənizdə boğulmaqdan son anda qurtulub

Hotelin hovuzunda çimirdim, dedim, dənizə də baş vurum. Özümlü göyertədən dəniz atdım. Demə, gəmi dənizin lap dərin yerində dayanıbmış. Dərinlik bəlkə də üç mən hündürlükdəydi. Boğulurdum, su ağızıma dolurdu".

Xalq yazıçısı deyir ki, o anda kimisə haraylamaq ağılına gəlməyib, xilasedicilər də olmayıb: "'Fəryad" qışqırım, ya türkçə "imdad" qışqırım, "SOS" deyim, heç ağılıma da gəlmirdi. Dalğalar da mənə gəmidən uzaqlaşdırırdı. Üzməyə çalışıram, amma dalğalara müqavimət göstərə bilmirəm. Birdən

səs gəldi ki, "Anar müəllim, əlinizi verin!" Əlimi uzatdım. Tutdu əlimdən, gəmiyə doğru dardı. Gəmiyə çatandan sonra mənə həccərdən yapışdı yuxarı qalxdım. Rəhil adlı həkim orada olmasaydı, bəlkə də fəlakət olacaqdı. Demə, o da ailəsi ilə istirahətə gəlmişdi. Yoldaşı da həkimdir, iki dənə də balaca uşağı var. Onlar da Azərbaycandan istirahətə gəlmişlər. Dedi, görüşərik. Amma səhəri gün mən Bakıya döndüm".

Yazıçı dedi ki, bütün uşaqlığı Buzovnada keçib və üzməyi yaxşı bacarımış: "Düzdür,

axır vaxtlar üzmərdim. Amma burada üzmək də deyildi. Dalğalar o qədər güclü idi. Həm də çox dərin idi. Bir var ayağınla təkən verəsən, qalxasan yuxarı. Bir də var ki, su üç mənim boyum qədər idi".

Anar boğulmaq anında keçirdiyi hissləri də bölüşdü: "Doğrusu, o anda fikirləşməyə vaxt olmadı. Məndə heç qorxu da yox idi. Amma çıxandan sonra fikirləşdim ki, belə qərribə ölüm ola bilərmidi? Bu yaşa çatmışam, bura istirahətə gəlmişəm, qayıtmağa bir gün qalmış dənizdə boğulum? Düşünürəm ki, əgər boğulsaydım,



həyat üçün çox mənasız bir sonluq olardı. Bəlkə də kimlərsə sevinəcəkdi. Amma düşünmürəm ki, sevinənlər olacaqdısa, olsun. Mən heç kəsin ölümünə sevinmirəm. Qoy özge-nin ölümünə sevinənlər uzun yaşasınlar!"

Anar müəllimə "Keçmiş olsun!" deyirik.

Qeyd edək ki, Xalq yazıçısı "Yeni Müsavat"a sensasion fikirlərlə dolu müsahibə verib. Yaxın günlərdə müsahibəni oxuya biləcəksiniz.

□ ELSAD PAŞASOY,
Musavat.com

ABŞ-İran gərginliyi artır

Politoloq: "Müharibə müttəfiqlərin vasitəsilə üçüncü dövlətlərin ərazisində artıq gedir"

ABŞ-la İran arasında uzun müddətdir ki, söz savaşı davam edir. Söz savaşının hərbi əməliyyatlara keçəcəyi anonsları verilsə də, hələ ki bu istiqamətdə addımlar atılmır.

Ötən ay jurnalistlərə açıqlamasında ABŞ prezidenti Donald Tramp bildirmişdi ki, Vaşinqton İran məsələsində "ən pisinə" hazırdır. Onlar hətta qəzetdən də dünyada bir nömrəli terror ölkəsidir,"- deyərək Tramp sərt ifadə işləmişdi. Həmin ərafədə İran da öz növbəsində 17 ABŞ casusunu ələ keçirib, onların bəzilərini ölümə məhkum etdiyini bildirmişdi. İran Silahlı Qüvvələrinin Baş Qərargah rəisinin əməliyyat üzrə müavini Mehdi Rəbbani avqustun 5-də Şəhriyar şəhərində Suriya savaşında həlak olmuş 22 əfqan müzdlusu ilə bağlı keçirilən tədbirdə çıxış edərək İran raketlərinin gücündən danışıb.

O bildirib ki, istər region, istərsə də regiondan kənar ölkələrdən heç biri quru savaşa İran qarşısında dayanmayıb: "Bizim raketlər qabaqlayıcı gücə malikdir. Onlar hər hansı bir xarici təcavüzün qarşısını almaq üçün nəzərdə tutulub. Hazırda isə raketlərimizin mənzili gündən-günə artır".

"Yeni Müsavat"a danışan politoloq Nəzakət Məmmədova bildirib ki, ABŞ və İran birbaşa heç bir zaman müharibə etməyəcəklər: "Müharibə müttəfiqlərin vasitəsilə üçüncü dövlətlərin ərazisində artıq gedir. Lakin ABŞ heç zaman İran sərhədlərinə müdaxilə edib ona quru qoşunları, aviasiya, yaxud hərbi donanma vasitəsilə hücum



Nəzakət Məmmədova

etməyəcək. ABŞ İranı sanksiyalar vasitəsilə, maliyyə və iqtisadi zərbələr vurub zəiflətməklə güzəştlərə məcbur etmək istəyir. ABŞ İranı iqtisadi cəhətdən çökdürmək, bununla həm əhalinin sosial narazılığını artırıb, İran hakimiyyətini güzəştlərə gətirməyə vadar etmək, eyni zamanda onun Hizbullah, Həmas, SEPAH-in, Qüds komandanlığı, "Həşdi şəbi" kimi qrupları maliyyələşdirməsinin qarşısını almaq istəyir. Belə olarsa, İran öz Orta Şərqi planlarını hərbi, kəşfiyyat cəhətdən maliyyələşdirməkdə çətinlik çəkərək müəyyən qədər geri çəkilməli. Beləliklə, "Böyük İsrail"-in yaradılması yolunda böyük maneə olan şii hilalı ortadan qalxar və İranın Orta Şərqi-dəki əsrlərdən bəri davam edən hegemonluğuna son qoyulur".

Politoloq hesab edir ki, ABŞ İranın maliyyə cəhətdən çökdürülməsinə xüsusi diqqət yetirir: "Tehran rejiminin xarici banklarda olan 130 milyard dolları bu ölkə nüvə sila-

hı hazırlamaqda şübhəli bilinən dövrə ABŞ tərəfindən dondurulmuşdu. Nüvə sazişi barədə razılıq imzalandıqdan sonra 2016-cı ildə bu pulun 55 milyard dollarının İrana qaytarıldığı açıqlandı. İran isə faktiki olaraq 32,6 milyard dollar əldə etdiyini bildirdi. Hələ 2000-ci illərdə Qərblə münasibətlərinin kəskinləşdiyini gören İran öz pullarını Çin, Rusiya, Cənubi Koreya, Yaponiya, Tayvan, Türkiyə banklarına köçürməyə üstünlük vermişdi. Türkiyə bankları ilə bağlı Zərrab hadisəsi buna misaldır. Lakin ABŞ həmin ölkələrə də müdaxilə edərək onların ABŞ-dəki hesablarını dondurmaqla hədələdi. ABŞ İranın 56 milyard dollarını qaytarmaqdan imtina edir. Keçmiş dövlət katibi Kerri bəyan etmişdi ki, bu, İranın borclarının ödənilməsinə sərf edilib. "Borcun ödənilməsi" dedikdə isə 1983-cü ildə Beyrutda partlayış zamanı 200-dən çox amerikalı hərbiçinin ölməsi və bunda İranın günahlandırılmasından söhbət gedir".

Politoloq bildirib ki, ABŞ həm də bu yolla İran iqtisadiyyatını çökdürməyə və əhali arasında narazılıq yaratmağa çalışır: "ABŞ ölənlərin ailəsinə kompensasiya vermək üçün bu pulları müsadirə etdiyini bildirib və ABŞ Ali Məhkəməsi bu barədə qərar çıxarıb. İran isə Beynəlxalq Məhkəməyə müraciət edəcəyini və pullarını geri alacağını bildirib. Bu hadisə və digər bu kimi misallar göstərir ki, ABŞ İrana birbaşa hücum etmək yox, onu müxtəlif vasitələrlə zəiflədib istədiyi şərtləri ona dikte etmək istəyir. Bunlarla bərabər, hər iki dövlətin bir-birinə qarşı kəşfiyyat, təxribat fəaliyyəti istisna edilmir. Bu, həm ABŞ, həm də İran ərazisində terror təşkilatları, müzdlu ordular və s. vasitəsilə mümkündür. Vaşinqton Tehranı SSRİ-ni çökdürdüyü vasitələrlə çökdürəcək. Qızqın silahlanma yarışına cəlb etmə, sanksiyalar, maliyyə cəhətdən zərbə vurulması, iqtisadiyyatın zəiflədilməsi, etnik münaqişələrin alovlanması və s. Üstəlik, İranın Avropa Birliyi kimi güclü müttəfiqi var. ABŞ prezidenti Tramp ölkəsinin İranla nüvə sazişindən birtərəfli qaydada çıxma biləcəyini deyəndə Avropa Birliyi bəyan etmişdi ki, həmin sənəd beynəlxalq ictimaiyyətin adından imzalanmış razılıqdır və bir dövlətin - yeni ABŞ-in oradan çıxması beynəlxalq ictimaiyyətin iradəsini ifadə etmir. Avropa Birliyinin İranı müdafiə etməsinin arxasında təbii ki, maliyyə və enerji maraqları dayanır. Avropa ölkələri İrana investisiya qoyublar, bank-maliyyə sahəsində bö-

yük əlaqələr mövcuddur. Eyni zamanda Avropa İrana və Rusiyaya alternativ enerji mənbəyi kimi baxır. Lakin bunlardan da vacibi geosiyasi maraqlardır.

İran diplomatiyası "katolik klubu"nu öz müttəfiqinə çevirməyi bacarıb. Amerikalıların bu yaxınlarda yaydığı 70-ci illərə aid arxiv materiallarından görünür ki, Xomeyni amerikalıları aldaraq, hakimiyyətə gəlməsinə mane olmayacağını təqdirdə 37 illik strateji müttəfiqliyi davam etdirməyə söz vermişdi. Nəticədə Amerika, Avropa ölkələri və hətta SSRİ-nin yardımını ilə İranda inqilab baş verdi. Xomeyni 3 fəvqəlgüc mərkəzini onun xeyrinə qərar ver-

məyə inandıra bilmişdi. ABŞ və İsrail İrandan gedəndən sonra Avropa ölkələri ilə münasibət daha yüksək səviyyədə inkişaf edirdi. Katolik klubu olan Avropa anqlo-sakson və yəhudi ittifağını İran kimi strateji mövqeyə malik, nəhəng enerji ehtiyatı olan ölkədən sıxışdırıb çıxarmışdı. ABŞ və AB arasında geosiyasi ziddiyyətlər daha da dərinləşib, ABŞ Çinlə ticarət savaşı aparır. Belə bir dövrdə İranda birbaşa qarşılıqlı ABŞ-a sərf etmə və o, qeyd etdiyimiz kimi, həm İranı, həm AB-ni daha çox güzəştlərə vadar etməyə çalışacaq, nəinki birbaşa hərbi müdaxilə".

□ ƏLİ RƏİS,
"Yeni Müsavat"



Yalçın Rzadə

Türkiyədə əməliyyat olunan xalq artistinin səhhəti yaxşılaşır

"Atamın səhhətində irəliləyişlər hiss olunur, əvvəlkinə nisbətən yaxşılaşıb". Bunu "Report"a açıqlamasında Türkiyədə xəstəxanada müalicə olunan Xalq artisti, müğənni Yalçın Rzadənin oğlu Orxan Rzadə deyib.

Onun sözlərinə görə, Y.Rzadə artıq yeriyə və gəzə bilir: "Atam yeriyir, gəzir. Amma təbii ki, tez-tez haldan düşür. Bu da onun keçirdiyi ağır əməliyyatla və yaşadığı ağır xəstəlik dövrü ilə əlaqədardır. Amma yeməyində və içməyində müəyyən problemlər olsa da, ümumilikdə, qidalanması normaldır. Atam yemək mövzusunda fərqli düşüncəli adamdır. Azərbaycan mətbəxinə öyrənçəlidir. Hələ ki xəstəxanadan nə zaman evə buraxılacağı barədə həkimlər heç bir söz demirlər. Bu da onun yaşadığı ağır xəstəliklə bağlıdır. Gərək tam sağalsın ki, evə buraxılsın. Salamətlik olsun, atam xəstəxanadan evə buraxıldıqdan sonra Bakıya çatan kimi, elə hava limanında kiçik mətbuat konfransı keçirməyi düşünürük".

Qeyd edək ki, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban Əliyevanın tapşırığına əsasən, Xalq artisti Yalçın Rzadənin səhhəti ilə bağlı məsələləri fond nəzarətinə götürüb. Y.Rzadə müayinə və müalicə olunması üçün Türkiyənin İstanbul şəhərindəki xəstəxanalardan birinə aparılıb. O, müalicə aldığı xəstəxanada əməliyyat olunub.

Xatırladaq ki, 73 yaşlı Y.Rzadənin mədəsində bir neçə yara aşkarlanıb.

İran tərəfdən ABŞ-ın qəzəbinə tuş gələ biləcək addım atılıb. Belə ki, bundan sonra İrana səfər edən xarici vətəndaşların xarici pasportlarına daha ştamp vurulmayacaq. Bu haqda İran DİN rəsmisi Salman Samani açıqlama verib.

"Bu məsələnin tədqiqindən və miqrasiya polisi və əlaqədar orqanlarla koordinasiya sonra bu qərar ölkənin bütün icazə verilən quru, dəniz və hava sərhədlərində yerinə yetirilib", - deyir o qeyd edib. Onun sözlərinə görə, İran prezidenti Həsən Ruhani-nin xarici vətəndaşların İrana giriş-çığı zamanı onların xarici pasportlarında möhürün vurulmamasına dair göstərişi yerinə yetirilib.

Qeyd edək ki, bu qərarın qəbuluna səbəb ABŞ-ın rəsmi Tehrana qarşı tətbiq etdiyi sanksiyalar və turizmi inkişaf etdirmək istəyidir. Cənub qonşumuz bu addımı əksər turistlərin İran vizası və ya ştampının onların ABŞ vizası əldə etmələrində problem yarada biləcəyi ilə bağlı narahatlığına görə atıb. Bu məsələ Azərbaycanda da bir sıra müzakirələrə səbəb olub. Azərbaycan üçün belə bir zərurət olub-olmadığı müzakirələr sırasında.

Deputat Asim Mollazadə bildirdi ki, Azərbaycan buna getməməlidir: "Bunun üçün əsas da yoxdur. Ölkəmiz üçün əsas olan hüququn aliliyidir. Azərbaycan dünyada hər zaman bir məsələni gündəmə gətirməlidir ki, hüququn aliliyi bərqərar olsun,

beynəlxalq təşkilatlar və ictimaiyyət işğal edilmiş ərazilərimizin azad olunmasını tələb etsin. Amma bu hələ ki yoxdur. Baxmayaraq ki, müvafiq qətnamələr qəbul olunub, ortada sənədlər var. Bunlar, sadəcə, kağız parçalarıdır. Hüququn aliliyi bərqərar olunmayana qədər hansısa bir beynəlxalq təşkilat, dünyanın nüfuzlu qüvvəsi bizə bu problemin həllində dəstək vermə-



İrandan tarixi qərar -

Azərbaycan da buna gedərmə?



Asim Mollazadə: "Bunun üçün əsas yoxdur"

Elşən Mustafayev: "Azərbaycan viza verilməsi məsələsində ölkələrin siyahısına yenidən baxmalıdır"

yəcxə, biz onlardan hansınısa bir-biri ilə mübarizələrinə qatılmamalıyıq".

Beynəlxalq əlaqələr üzrə ekspert Elşən Mustafa-

yev İranın qərarını bu cür şərh etdi: "İrana səfər edən xarici vətəndaşların xarici pasportlarına ştamp vurulmayacağı ilə bağlı verilən

qərarın ölkəyə turist axınının artırılması ilə bağlı edilməsi inandırıcı deyil. Həm daxiləki mövcud rejim, həm də ABŞ İran gərginliyinin illərdir dərinləşdiyi səbəbindən ölkəyə turist marağı çox aşağıdır. Bu faktorlar aradan qalxmayana

Qərb ölkələrinə, ABŞ-a girişi zamanı müəyyən problemlər yaşanır. Həmin şəxslər xüsusi risk qrupu kimi ciddi yoxlamalara məruz qalır. Hətta bəzi hallarda təhlükəsizlik səbəbindən onların daxil olduğu ölkələrə nəzarətə götürülməsi

faktları da var. İrani belə bir addım atmağa məcbur edən səbəblərdən biri də bu ola bilər. Təbii ki, belə bir hal ABŞ-ı narahat edəcək. Amma buna qarşı hansı reaksiyaları verəcəyini indidən təxmin etmək çətinidir. Azərbaycanda da belə bir qərarın verilməsini istəyənlər varsa kökündən yanılırlar. Bu, ilk növbədə ölkəmizin milli təhlükəsizliyinə bir təhdid olar və fəsadlarının aradan qaldırılması imkansız hala çevrilir. Ona görə də inanmıram ki, belə bir qərar verilsin. Amma hesab edirəm ki, Azərbaycan viza verilməsi məsələsində ölkələrin siyahısına yenidən baxmalıdır. Viza tələb etmədiyimiz ölkələrin sayını artırmaq, sərhəddə viza verilməsini daha da genişləndirmək, eyni zamanda, bir çox ölkələr var ki, onlara viza verilməsi məsələsində proseduraları daha da ağırlaşdırmaq gündəməmizdə olmalıdır. Bu gün Azərbaycan vətəndaşı ölkədən gedib qayıdanda pasportunda müvafiq qeydiyyat aparılır. Xarici vətəndaşın pasportunda bu qeydiyyatın aparılmaması hansı məntiqə sığar? Həmçinin pasportda qeydiyyatın aparılmasında nə problem var ki, bunun edilməməsi ilə bağlı qərar olsun? Hesab edirəm ki, istər vizalı, istərsə də vizasız ölkəyə daxil olan xarici vətəndaşların bu barədə pasportlarında qeydiyyatın aparılması vacibdir".

Q Cavansir ABBASLI,
"Yeni MUSA VAT"

Ermənilər niyə müxalifət liderlərimizi tənqid etmir?

Politoloq: "Bu gün müxalifətin fəaliyyətində demək olar ki, erməni mövzusu yoxdur"

Erməni saytlarında tez-tez ölkə prezidenti başda olmaqla, Azərbaycan iqtidarı tənqid olunur. Düşmən mətbuatı Azərbaycanda baş verən inkişafı yanlış qələmə verir, təhrif olunmuş məlumatlar əsasında yazılı materiallar hazırlayır. Lakin son dövrdə ermənilərin Azərbaycanı müxalifət liderlərini tənqid etməsi halına rast gəlinmir. Ermənilər ölkədə fəaliyyət göstərən saytları, mətbuat orqanlarını, iqtidar siyasilərini hədəfə alsalar da, müxalifət haqqında bir cümlə də yazmırlar.

"Yeni MUSA VAT"a danışan **politoloq Mübariz Əhmədov**lu məsələ ilə bağlı bir sıra nüansları açıqlayıb. M. Əhmədovlu söyləyib ki, ermənilər əslində hesab edirlər ki, bütün azərbaycanlılar eynidir: "Biz hesab edirik ki, ermənilər həmişə bir-birinə dəstək olurlar, onlar bir-birlərini yanındadır. Ermənilərin fikirlərinə baxdıqda anlaşılır ki, onlar da azərbaycanlılarla bağlı oxşar düşüncədədirlər. Xüsusilə də hesab edirlər ki, erməni məsələsində Azərbaycanın iqtidar-müxalifəti yoxdur. Bu məsələdə onlar da düşünürlər ki, ölkənin iqtidar və müxalifəti bir araya gəlir, eyni şeyi düşünür, erməninin qarşısına birlikdə çıxırlar. Müxalifətin içərisində elə şəxslər var ki, onlar ermənilərə qarşı nifrətlərini gizlətməyib, açıq şəkildə sərt ifadələrlə fikirlər bildirir, erməniləri yer üzündən silmək iddiası ilə yaşayırlar. Müxalifətin fəaliyyətində Ermənistan mövzusu na gəlincə isə burada mənzərə fərqlidir. Bəli, bu gün müxalifətin fəaliyyətində demək

olar ki, erməni mövzusu yoxdur. Onlar erməni mövzusu mürciət etmirlər. Lakin yaxşı olardı ki, onlar vaxtaşırı erməni məsələsinə də həssas olsunlar. Bu, ümumilikdə hər kəsin işinin irəli getməsinə kömək edərdi. Qarabağ mövzusu ilə bağlı da fərqli mənzərə var. İqtidar müəyyən geosiyasi vəziyyətə uyğun olaraq hərbi əməliyyatlara keçməyə də, diplomatiya sahəsində bütün addımlar atılır. Ona görə də belə bir dövrdə Azərbaycan iqtidarının Dağlıq Qarabağ məsələsində istənilən tərəfdən tənqidi işə zərər vura bilər".

Politoloq bildirib ki, ermənilər son zamanlar azərbaycanlı ekspertlərə də istinadları azaldıblar: "Bu, bizim ekspertlərin zəifliyi ilə də bağlı ola bilər. Ancaq düşünürəm

ki, Azərbaycan dövlətinin əsas məsələsi ermənilərə qarşı işləyən ekspertlərin sayını artırmaqdır. Keyfiyyətli ekspertlər yetişdirmək gərəkdir. Çünki ermənilərin bu regiondan köçürülməsi işi bizim gücümüz çatan məsələ deyil. Yəni o qədər güclü deyilik ki, erməniləri buradan köçürək. Ona görə də biz daimi olaraq ermənilərlə qonşuluq şəraitində yaşayacağıq. Bu isə o deməkdir ki, nə zaman əllərinə imkan düşsə, ermənilər Azərbaycana qarşı mübarizə aparacaqlar. Ona görə də strateji baxımdan düşünməliyik ki, gələcəkdə də ermənilərə qarşı mübarizə aparacaq ekspertlərimiz olsun. Son dövrlərdə hakimiyyət ideologiyası və təbliğat sahəsində müəyyən addımlara başlayıb. Bunu mətbuat səhifələrindən

də görmək olur. Düşünürəm ki, bu addımların tərkib hissəsi olaraq, ermənilərə qarşı çalışan ekspertlərin yetişdirilməsi məsələsi də öz həllini tapacaq. Ermənilər hədsiz çox yalan danışmağı bacaran millətdirlər. Onlar qaranı ağ, ağı da qara kimi təqdim etməyi bacarırlar. Xüsusilə də Avropa məkanında ermənilərin dediyi istənilən fikri qəbul edən adamlar, ekspert və siyasilər mövcuddur. Ona görə də açıq siyasəti səhnələrdə, elmi konfranslarda da ermənilərə qarşı çıxış etməliyik. Təkcə virtual aləmlə, sosial şəbəkələrlə iş yekunlaşmalı deyil. Sosial şəbəkələrdə bizim çox yaxşı dövrümüz olub. Məsələn, rəhmətlik Anar Məmməd-xanovun bir öz fəaliyyəti var idi. Hər gün gəlirdi ki, filan erməninin sosial şəbəkədə tapıb,



ona filan sözləri yazıb, tarixi həqiqətləri göndərirdi. İndi də bizim siyasilərin belə bir həyat tərzi olmalıdır. Adını çəkdiyim Anar Məmməd-xanov əslində ermənişünas deyildi. Ermənilərə qarşı mübarizə aparmaq da onun siyasi fəaliyyətində birinci məsələ kimi yer almamışdı. Ancaq o, sadəcə olaraq, bir qeyrətli azərbaycanlı idi. Deyirdi ki, bütün azərbaycanlıların qarşısında duran ən ümdə məsələ budur və fəaliyyəti də qeyd etdiyim istiqamətdə aparırdı. İndi də bizim sosial şəbəkələrdə ermənilərə qarşı çox ağıllı işləyən gənclərimiz var. Sadəcə olaraq, onların sayı çox deyil. Ona görə də hesab edirəm ki, hazırda həm bu cür gənclərin arealını genişləndirmək, həm də saylarını artırmaq lazımdır".

Q Əli RAİS,
"Yeni MUSA VAT"



Fağır yekəpərlə sısqa inadkarın fərqi

Samir SARI

Bu , qızıl qaydadır: görək heç vaxt heç yerdə fağır olma-
yasan. Yox, əgər fitrətdən fağırsansa, onun da çarəsi
özünü olduğu kimi göstərməkdir, sadəcə, özünü
elə aparırsan ki, fağır olduğunu bilmirlər.

Yalnız bu halda başını normal gırləyə bilərsən, yoxsa
qapazaltı edəcəklər, rels üstündə otursan da, gəlib deyəcəklər,
bir az o tərəfdə otur, dalına tək vuracaq, haqqını yeyəcəklər,
hərbi-kriminal jarqonla desək, "çurban" edəcəklər.

İndi sizin üçün iki olmuş və ibrətəməz əhvalat yazacam,
sonra kəskin şəkildə mətləb üstünə eniş edəcəyəm.

Biz uşaq olanda, 41-45 müharibəsinə münasibətimiz
"göyden bomba atdılar, Hitleri dombaldılar" səviyyəsində
ikən kəndimizdə, qonşuluğumuzda Xansuvar adlı bir veteran
vardı, elə bilirdik, faşistlərin hamısını o qırıb. İki metr boya,
120 kilo çəkiyə malik, cantaraq adam idi. Bir suyu da
Şvartsneggerin cavanlığına oxşayan kişi həm də səmimi
adam idi. Bir dəfə ondan müharibədəki şücaətini soruşmuş-
dular, o da demişdi: "Nə bilim, vallah, bir-iki dəfə nemeslərə
güllə atdım, bilmədim, dəydi, ya dəymədi".

Xansuvar kişinin bircə minusu vardı ki, bu boy-buxuna,
qeyri-insani fiziki gücünə (palçığa batan maşını təkbaşına
itələyib çıxara bilirdi) baxmayaraq, çox fağır adam idi, da-
vayla-filanla işi yox idi, hamını salam-səfa ilə yola verirdi.

Bir dəfə belə bir əhvalat olub. Naxır növbəsi Xansuvar
kişiyə çatıb, o da yekə çomağını götürərək naxırı otarmağa
aparıb, qonşu kəndin yaşıl sahələrinin sərhədlərinə qədər
gedib. Kişi heyvanları səlimi buraxıb, bir yamadda dirəklənib,
böyrünü yerə verib. Mal-qara da otlaya-otluya qonşu
kəndin qoruğuna, yonca, kalış sahəsinə girib.

Belə qoruqlar yiyəsiz olmur, mütəq qoruqçusu da olur.
Qoruqçu tərəşindən bu zooloji basqını görərək atını sür-
rüb gəlib, heyvanları şallaqlaya-şallaqlaya atdöşü edib,
yoncalıqdan çıxarıb və dəhmerləyərək, Xansuvar kişinin
yanına qədər gətirib. Qoruqçu kişi bir az əsəbi adam oldu-
ğundan fikri beləymiş ki, naxırçıyla da dalaşsın, amma o,
Xansuvar kişiye yaxınlaşanda kəndçimiz qalxıb ayağa və
qoruqçu onun iki metrlik boyunu, özü boyda payasını görün-
də, onunla dalaşmaqdan vaz keçib, yenidən mal-qaranı
şallaqlamağa başlayıb.

Bu yerdə Xansuvar kişi strateji səhv buraxıb, ağızını
açıb, fağır-fağır deyib, əmoğlu, buna nə ehtiyac var ki, məs-
ləhətə yoluna qoya bilərəm də.

Qoruqçu görüb ki, naxırçı Allahın fağırı, mağımındır, bu
dəfə heyvanları buraxıb və Xansuvar kişini necə lazımdır,
şallaqlayıb. O, atın üstündə, bu piyada, üstəlik də, müqavim-
mət göstərmək niyyəti yoxdur.

Xansuvar dinməsə, qoruqçu deyinə-deyinə dönüb ge-
dəsiymiş.

İkinci əhvalat isə bunun tərsidir. Kəndimizdə bir cavan
adam vardı, boyu 160, çəkisi 50 kiloydu, amma çox çevik,
dalaşqan və inadkar bırıydı. Şerti adı Firuz olsun. Bir dəfə
qonşu kəndin cavanları ilə futbol oynayanda rəqib koman-
danın yekəpər müdafiəçisi Firuz badalaq verir. Firuz sərt
etiraz bildirir, sözləri çəpləşir, dalaşası olurlar. Firuz dərhal
onları aralaşdırana söyüş qoyur. Müdafiəçi daha yekə və
daha güclü olduğundan Firuz əldən bir dənə tutuzdurur.
Firuz səndələyir, özünü düzəldib yenidən cumur. Yekəpər
rəqib birini də vurur, Firuz yıxılır, qalxır, yenidən həmlə edir.
O vurur, bu, yıxılır, amma pəs etmir. Axırda müdafiəçi hey-
dən düşür. Dalaşqanlar tutaqlaşır, süpürürlər. Arada Firuz
da ona bir-ikisini ilişdirir. Lap axırda güclü müdafiəçi tamam
yorulur, kövrəlir, deyir, qardaş, qələt eləmişəm, ... yemi-
şəm, əl çək məndən. Firuz onun ağıladığını görüb, deyir, ta
bəsendir, get. Halbuki özü azı 10 yumruq yeyib, rəqibinə də
uzağı üç yumruq vurub.

Sonradan hadisənin şahidləri yumruqlar arasındakı na-
tarazlığı Firuz deyəndə o, tarixi bir söz deyib: "Əsas məsələ
döyülmək, daha çox şillə-şapalaq yemək deyil ey, təslim
olmamaq və düşməni ağılatmaqdır".

Bu qədər uzun söhbətdən sonra dediyim odur ki, bu Pa-
şınan-bəyanat məsələsində biz gerek Xansuvar kişi kimi
fağır olmağa, cantaraq və güclü olduğumuz halda yum-
şaq-yumşaq danışıb, özümüzü şallaq altına verməyək. Ək-
sinə, Firuz kimi olmaq, nə qədər zərbə alsaq da, mübarizə-
yə, müharibəyə atılmaqdan qorxmayaq. Inadkarlıq etsək,
əvvəl-axır, düşmənin özünü və ya anasını ağıladacağıq.

Bu işlərin qaydası budur.

A zərbaycan vətəndaşına, insanına qarşı qanunsuzluqları
sifarişlə hökm şəklinə salan, günahsız insanlar barəsində
ağır hökmlər çıxaran hakimlərə cəmiyyətin münasibəti
xoş deyil. Qanunsuz hökmlər çıxarması ilə məşhurlaşan
hakim Ənvər Seyidovun Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiə Na-
zirliyinin tabeliyindəki Dövlət Sosial Müdafiə Fondunu məhkə-
məyə verməsi xəbərinə olan münasibət bu baxımdan cəmiyyət
üçün test hesab edilə bilər. Eks-hakim hesab edir ki, təqəddü
düzgün hesablanmayıb, ona daha çox pul verilməlidir, buna gö-
rə də məhkəməyə üz tutub. Mətbuat bu haqda yazandan sonra
Ənvər Seyidovun bu iddiası sosial şəbəkələrdə müzakirə olun-
mağa başlayıb, ona çıxardığı sifarişli hökmlərin qarşılığı olaraq,
ümumiyyətlə, təqəddü verilməsinə çağırışlar səsləndirilmək-
dədir.

Sifarişli hökmlərə imza atmış hakimlər- cəmiyyət onlarla necə davranmalı..

Sərdar Cəlaloğlu: "Belələrinə salam verməmək,
görəndə özünü görməməzliyə qoymaq kifayət edir..."



Ənvər Seyidov

Azərbaycan cəmiyyətinin
Ənvər Seyidov, Mansur İba-
yev, Ramella Allahverdiyeva
və onlar kimi sifarişli hökmlərə
imza atmış hakimlərə münasi-
bəti necə olmalıdır?

Məsələn, Mansur İbaye-
vin hakim mantiyasında Bakı
Ağır Cinayətlər Məhkəməsin-
də möhürləndiyi hökmlər Avro-
pa İnsan Haqları Məhkəməsi-
sində baxılan və Azərbaycan
dövlətinin təminat ödəməsi-
nə səbəb olan işlər sırasında
ilk yerlərdə idi.

Ənvər Seyidovun "Səidin
dəstəsi" işi adlı mətbuatda
ictimaiyə iş üzrə çıxardığı
hökmlər də Eldar Mahmudovun
ambisiyalarının təmin olun-
masından doğmuşdu. Bu
hökmlər günahsızlıqları ortada
olan Azərbaycan vətəndaşları-
nın gənclik illəri üzərindən
qara xətt çəkdi, ailələrinin hə-
yatlarını qaraltdı.

Ramella Allahverdiyeva-
nın Azərbaycan Dövlət Neft
Akademiyasında törədilmiş
terror aktı ilə bağlı çıxardığı
hökmlər də "Səidin dəstəsi" işi
üzrə çıxarılan hökmdən
fərqlənmir. Həmin hökmlə 3
azərbaycanlı ömürlük cəza-
ya, 1-i isə uzunmüddətli həb-
sə göndərildi. Halbuki hakim
Ramella Allahverdiyevanın
özünə də gün kimi aydın idi ki,
ömürlük həbsə göndərdiyi
20-22 yaşlı uşaqların törədilən
terror aktı ilə əlaqələri olma-
yıb.

**ADP sədri Sərdar Cəla-
loğlu "Yeni Müsavat"a sifa-
rışı, siyasi mahiyyətli işlər**

yış etdirmək olar. Rastlaşan-
da yaşına, başına uyğun ola-
raq hörmət əlaməti olan hərə-
kətləri etməsən. Belə davra-
nişlər sərgilənsə, fiziki zor
hərəkətlərindən daha təsirli-
dir".

**Sərdar Cəlaloğlu deyir ki,
məsələn, eks-hakim Mansur
İbayevə vaxtilə çıxardığı sifa-
rışı hökmə görə kiminsə iradi**

Avropa Məhkəməsi elə ha-
kimlər var ki, onların hətta 10
qərarını ləğv edib. Bu cür
hökmlər və qərarlar Azərbaycan
dövləti adına ləkədir, utanc
gətirir. Amma baxırsan ki, be-
lə hökmlərə imza atmış adam-
lara orden, medal verilir. Av-
ropa Məhkəməsinin yurisdik-
siyasını qəbul edib bu məhkə-
mənin qərarlarına sayğılı mü-



Mansur İbayev

avsa, bunu hökmən küçədə,
hər kəsin gözü qarşısında yo-
lunu kəsməklə ona deməsi
doğru deyil: "Belə şəxslər açıq
məktub yazıb bunu mətbuata,
hökumətə, elə hakimin özünə
də göndərə bilirlər. Qabağını
kəsib sən belənsən, elənsən de-
məkdənsən, bu daha uyğun
yoldur. Ənvər Seyidov, Man-
sur İbayev və onlar kimi ha-
kimlər adlarını tarixə siyasi si-
fəriş yerinə yetirən biriləri kimi
yazıblar. Avropa Məhkəməsi
Ənvər Seyidovun, Mansur
İbayevin onlarla hökmlərini
ləğv edib. Mən vaxtilə Ənvər
Seyidovun yanına getmişəm.
Bizim Şəki ərazi təşkilatından
həbslər vardı, işi ona vermişdi-
lər. Heç bir günahı olmayan
adamları ilişdirmişdilər. Ənvər
Seyidovun yanında oldum,
başladığı iş, ay məni təzyiq vurdu,
məni də deyirdi ki, narahat olma,
hər şey yaxşı olacaq. Bile-bilə ki,
adamların günahı yoxdur, 5 il cəza verdi".

**Sərdar Cəlaloğlu partiya-
ların, ictimai birliklərin siyasi
sifarişlə hökm çıxaran hakim-
lərlə bağlı hərəkətsizliyinin
səbəbinə də toxundu:** "Düz-
dür, partiyalar belə hakimlərlə
bağlı bəyanat verməli, onların
konstitusiyaya qəsd etmələri-
ni vurğulamalı, pisləməli, mə-
sulyyətə cəlb olunmalarını tə-
ləb etməlidir. Söhbət ondan
gedir ki, verilən bəyanatlar üz-
rə araşdırma aparılırsa, dövlət,
hakimyyət tərəfindən
adekvat reaksiya verilmərsə,
gündə bir dəfə belə bəyanatın
verilməsinin mənası yoxdur.

nasibət sərgilənmir".

**Sərdar Cəlaloğlu deyir ki,
Azərbaycan cəmiyyətində şə-
rəf və ləyaqət məsələsi tam
oturmamışdır:** "Şərəf cəmiyyə-
tin insana qoyduğu hörmət, lə-
yaqət insanın özünə qoyduğu
hörmətdir. Azərbaycan cəmiyyə-
tində şərəf məsələsində
problem var. İnsanlar yaxşı ilə
pisə eyni qiymət verir. Kimsə
pislilik edəndə də düşünür ki,
onsuz da pislə yaxşı arasında
heç bir fərq yoxdur. Bizim bə-
ləmiz pislə yaxşını ayıra bilmə-
yəyimizdir. Yaxşı adamlara
təşəkkür edib, pisə isə "ayıb ol-
sun" deyib bilmirik. Quranda
Allah-təala peyğəmbərə deyir
ki, sən naqislərin ölü namazın-
da durma, qəbirlərinin üstünə
getmə. Niyə belə buyurur?
Çünki pis adamlardır. Bu
adamların toyuna da gedilmə-
məlidir. Amma bu gün nə baş
verir? Azərbaycan xalqı qarşı-
sında xidmətləri olan insanları
yas məclislərinə 5-10
adam, Azərbaycan insanına
qənim kəsilməmiş birinin tədbiri-
nə az qala 10 min adam yığışır.
Akademik Midhət Abbasov
dünyasını dəyişəndə onun ya-
sında cəmisi 50 nəfər iştirak
etmişdi. Amma adi bir "vor za-
kon" və ya icra başçısı ölür,
yasda 10 min adam iştirak
edir. Ona görə də məmurlar cin-
ayət etməyi dayandırmırlar.
Görsələr ki, onların fealiyyəti-
nə ictimai qınaq var, təbii ki,
qanunsuzluqları bu qədər miq-
yas almazdı".

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,
"Yeni Müsavat"**

Dünyanın iki nəhəng iqtisadiyyatına malik ABŞ-la Çin arasında ticarət müharibəsi fonunda dünya neft bazarında qiymətlərin sürətli enişi davam edir. Avqustun 7-də bu ilin yanvarından bəri ikinci dəfə dünya bazarında "Brent" markalı neftin 1 barelinin qiyməti 58 dollardan aşağı düşüb.

Analitik mərkəzlərin hesablamalarına görə, ABŞ iqtisadiyyatı 10 ildir ki, davamlı olaraq böyüyür - bu, son 150 ildə ilk dəfədir. ABŞ fond bazarı bu inkişafın önündə gedir. S&P indeksi 2009-cu ilə nisbətən 4 dəfə artaraq, tarixi maksimuma çatıb, Dow Jones indeksi isə 3,7 dəfə artıb. Bundan əlavə, dünya ölkə-

ricisi 2 faizdən aşağıdır. Bu isə global istehlakçı tələbinin azaldığını göstərir. Tələbin azalması isə ardınca təklifin artmasının qarşısını alır.

Nəhayət, Çinin bank sektorundakı problemlər qlobal böhranı başladacaq amillərdən biri ola bilər. Çində bank sistemi ciddi şəkildə problemlə kredit böhranı

dollardan aşağı düşməsi halı bir neçə dəfə təkrarlanıb. Rusiya Maliyyə Nazirliyinin məlumatına görə, Uralsk markalı neftin 7 ayda orta qiyməti 65 dollardan yuxarı olub. Bu halda, Azərbaycan nefti minimum 66,5 dollar olub. Bu isə büdcədə nəzərdə tutulandan 11 faizdən də yüksək göstərici deməkdir. Bundan sonra

Dünya yeni böhran astanasında: neftin qiyməti sürətlə düşür

ABŞ-la Çin arasında başlayan ticarət müharibəsi ölkəmizi də təhdid edir; Azərbaycan gözlənilən təhlükədən necə çıxacaq; ekspert bildirir ki, hökumət hasilat həcmi nəzərə almaqla, rəşional büdcə tərtib edə bilər

Dünən gün ərzində ucuzlaşma davam edib - 57.45 dollar.

Bloomberg-in məlumatına görə, bu qiymətə birjələrdə sentyabr-oktyabr ayları üçün müqavilələr bağlanıb.

Ucuzlaşma Azərbaycan neftindən də yan ötməyib. Belə ki, dünya bazarında "Azeri Light" (CIF) markalı neft də ucuzlaşıb. Azərbaycan neftinin 1 barelə olan qiyməti 3,51 dollar azalaraq 58,81 dollara bərabər olub.

Neftin ardınca dünya birjələrində sızılmış qazın (LNG) da qiyməti kəskin ucuzlaşmağa başlayıb. Caspianbarrel Agentliyinin məlumatına görə, dünən 1 BTU (Britaniya termik vahidi) 2.107 dollardan 2.098 dollara düşüb: "Min kubmetrə çevrildikdə, bu, təqribən 80 dollar edir. Əvvəllər qiymət adətən 4-5 BTU arasında dəyişirdi, yeni 150-160 dollar".

Qeyd edək ki, hələ ki bazar-dakı enmə prosesini dayandıra-cıq müsbət siqnallar yoxdur. Əksinə, açılan məlumatlar neftin qiymətinin enməsi prosesini daha da sürətləndirəcək xarakterlidir. Bu məlumatlardan biri qlobal iqtisadi artımın proqnozlaşdırılandan aşağı həddə olmasıdır. Xüsusilə neftə tələbatı artıran Çin iqtisadiyyatında böyümənin yavaşması bazara ciddi təsire malik siqnal hesab olunur. Belə ki, bu ilin 2-ci rübündə Çində ÜDM-in artımı 6,2 faiz təşkil edib ki, bu, 1992-ci ildən bəri ən aşağı rəqəmdir. 2018-ci ilin yekunlarına əsasən Çində ÜDM-in artım tempi 6,6 faiz olmuşdu, bu da 1990-cı ildən bəri ən aşağı səviyyədir.

Analitiklər hesab edirlər ki, ABŞ-ın Çinlə başladığı ticarət savaşının getdikcə kəskinləşməsi Asiya nəhəngində iqtisadi azalmanın sürətlənməsinə səbəb olacaq. Bu isə bazarda tələbin kəskin azalması deməkdir. Digər tərəfdən, əksər analitik mərkəzlər dünyanın yeni qlobal iqtisadi böhran ərəfesində olduğu qənaətindədir. Hesab olunur ki, yeni qlobal böhran artıq 2020-ci ildən başlaya bilər. Böhranın əsas səbəbi kimi tsiklik inkişaf dövrünün başa çatması, yeni tənəzzül mərhələsinin başlanması zamanının yetişməsi göstərilir. Böhranlar tarixinə nəzər yetirsək, əksər böhranlar arasında 7-11 illik fasilənin olduğunu görmək mümkündür. Bu isə 2008-2009-cu illər böhranından sonrakı artım dövrünün sona çatmaqda olduğu deməkdir.



ləri bu artımlar fonunda öz vəsaitlərini risklərdən sığortalamaq üçün qızıl investisiyaları kəskin artırıblar. Nəticədə qızılın 1 unsiyasının qiyməti 1500 dolları keçib. Qızıl investisiyaların artması yeni böhranın ilk əlamətlərindən biri hesab olunur.

Hesab olunur ki, növbəti böhran əvvəlki bütün böhranlardan daha kəskin ola bilər. Buna kapitallaşma səviyyəsinin yüksək olması gətirib çıxaracaq. Belə ki, dünya səviyyəli bir çox şirkətlərin kapitallaşması ayrı-ayrı dövlətlərdən daha yüksək həddədir. Bu isə böhranda itkilərin daha böyük olmasına gətirib çıxara bilər.

Qlobal böhrana gətirəcək ikinci amil kimi dünya ölkələrinin xarici borclarının ifrat həddə çatması hesab edilir. Məsələn, ABŞ-ın xarici borcu ölkə ÜDM-inin 80 faizi həddinə - 22 trilyon dollara çatıb, artım davam edir. Və təhlükəli məqam budur ki, bu borcun 20 faizi Çinin əlindədir. Ticarət savaşında ciddi zərər görəcəyi təqdirdə Çinin ABŞ-ın borc kağızlarından imtina etməsi Vaşinqtonu tarixində görmədiyi böhrana sala bilər.

Dünyanın ikinci böyük iqtisadiyyatına malik Çində də dövlət borcu yüksək həddədir. Bu ölkənin 30 illik davamlı iqtisadi artımının arxasında ÜDEM-in 300 faizinə çatan borc dayanır.

Daha təhlükəli bir məqam budur ki, kapitallama və dövlət borcunun artımı qlobal istehsalın azalması ilə müşayiət olunur.

Dünya üzrə inflyasiya göstə-

yaşayır. Dövlət proqramları çərçivəsində verilmiş yüz milyard dollarla kreditlər geri qayıtlınır, bu isə bank sektorunda kəskin problemlər yaradır. Son 3 ildə Çin hökumətinin bankları dəstəkləmək üçün atdığı addımlar gözlənilən nəticəni vermir: "ölü" kreditlərin miqdarı hədsiz dərəcədə çoxdur.

Böhranın haradan, hansı ölkədən başlanmasına əsas deyil. Əsas odur ki, ABŞ, Avropa Birliyi və Çinin əlində böhranın təsirini yumşaldacaq rıçaqlar faktiki olaraq mövcud deyil. Belə ki, uçot dərəcələri tarixdə ən aşağı həddədir: Avropada 0 faiz, ABŞ-da 2-2,25 faiz. Bu isə böhran dövründə mərkəz bankların manevr imkanlarını sifirə endirir.

Təcrübə göstərir ki, təbii sər-vətlərdən asılı olan ölkələr dünya böhranından daha çox təsirlənilirlər. Bu baxımdan, gəlirlərinin 90 faizə yaxınını neft-qaz satışından əldə edən Azərbaycan üçün həm ABŞ-Çin ticarət savaş, həm də global böhran gözləntiləri müsbət siqnallar hesab olunmur. Bu şəraitdə Azərbaycanın makroiqtisadi sabitliyi saxlamaq, büdcə gəlirlərini təmin etmək və sair istiqamətlərdə yürüdəcəyi siyasət ciddi şəkildə müzakirə olunmaqdadır.

Enerji məsələləri üzrə ekspert, Neft Araşdırmaları Mərkəzinin rəhbəri İlham Şaban bildirir ki, bu ilin 7 ayında Azərbaycan neftinin orta satış qiyməti 66 dollardan yuxarı olub: "Əvvəla, bu il ərzində neftin qiymətinin 60

dünya bazarında qiymət gerek 2 ay da 60 dollardan aşağı olsun ki, orta qiymət gəlib 60 dollardan aşağı düşsün. Bu isə 3-cü rübün sonuna qədər qiymətin proqnozlaşdırılan həddə olması deməkdir".

Ekspertin fikrincə, bu halda, Azərbaycan hökumətinin büdcəyə yenidən baxmasına hər hansı ehtiyac qalmır: "Hökumət onsuz da həmişə büdcə xərclələrində ehtiyatlı siyasət yürüdü. Yeni ilin son aylarında qiymət 60 dollardan aşağı olsa belə, büdcə dəyişikliyinə ehtiyac yaranmayacaq. Əgər qiymət enişi uzunmüddətli olsa belə, Azərbaycanın Dövlət Neft Fondu var. Növbəti il üçün büdcə hələ yenidən hazırlanır. Hesab edirəm ki, 55 dollar Azərbaycan hökuməti üçün komfort qiymətdir. Hökumət gələn il üçün neft istehsalı həcmi də nəzərə almaqla rəşional büdcə tərtib etməklə çətinliklərin qarşısını ala bilər. Mütləq şert deyil ki, büdcə xərcləri bu il 24 milyard olubsa, gələn il də o qədər olsun. Bu il bir sıra xərctutumlu layihələr, islahatlar başa çatıb, beş böyük zavod işə salınıb. Bu il dövlət kreditləri bağlı SOCAR-a yardım edirdi. Gələn il buna ehtiyac qalmır artıq. Yeni xərcləri optimallaşdırmaqla neftin qiymətinin ucuzlaşması halında belə Azərbaycan vəziyyətdən itkisiz çıxıb, yetər ki, hökumət hər-tərəfli hesablamalar apararaq büdcə tərtib etsin".

□ **Dünya SAKIT, "Yeni Müsavat"**

Erməni mediası Minval.az-a qarşı hücumu keçib: səbəbi... Emil Mustafayev: "...Rus forpostundan bundan artıq nə gözləmək olar?"



Erməni mediası "Yeni Müsavat" Media Qrupuna daxil olan rusdilli informasiya portalı Minval.az-a qarşı qara piar kampaniyası aparır. "Ermənistanın səsi"ndə dərc olunan müəllif yazısında Minval.az-ın məqalələri tənqid edilərək və onun "Rusiya əleyhinə fəaliyyət göstərdiyi" nəticəsinə gəlinib.

Müəllif eyni zamanda qeyd edib ki, guya Minval.az saytı rusofobiya ilə məşğuldur, regionda baş verən bir çox konflikt situasiyalarda Rusiyanı səbəbkar bilir. Məqələdə Rusiyaya da bu məsələdə xəbərdarlıq edilir, guya Azərbaycan media orqanlarında onun qara piarının aparılması yazılır.

Minval.az saytının baş redaktoru Emil Mustafayev isə "Yeni Müsavat"ə açıqlamasında bildirdi ki, təmsil etdiyi sayt Ermənistanla informasiya müharibəsində birinci sırada dayanır. Onun sözlərinə görə, son iki il ərzində situasiyanı dəyişməyə nail olublar və nəticədə müdafiə mövqeyindən müntəzəm hücumlar mərhələsinə keçiblər. Bu isə erməni təbliğatçıları üçün həqiqi kəbula çevrilib: "Biz ona nail olduq ki, onlar hazırda bizim demək olar ki, hər xəbərimizə, məqaləmizə reaksiya verir, müdafiə olunurlar. Təbii ki, burada söhbət rusdilli mediadan gedir. Amma erməni mediasının istənilən "cavab", "hücum"u onların zəifliyinin göstəricisidir".

Konkret "Ermənistanın səsi"ndə dərc edilən məqaləyə gəlince, E.Mustafayev hesab edir ki, burada cəmi bir nüans var - cavab verməyə heç bir arqument olmayıb, amma nəse yazmaq üçün fantaziyaları işə salıblar: "Arayış üçün deyim: onlar bizim bir ay ərzindəki məqalələrin başlıqlarından ibarət buraxılış hazırlayıblar və bu qənaətə gəliblər ki, biz gün ərzində ancaq və ancaq Rusiya əleyhinə materiallar dərc edirik. Birincisi, onların seçimləri təkəbir ayın yox, son iki ayın məqalələrini əhatə edir. Bu məqamda onlar Rusiyanı tənqid edən altı məqalə başlığını misal çəkirlər. Arayış üçün: son iki ayda xarici siyasət gündəliyində müxtəlif mövzularda 100-dən çox məqalə nəşr edilər. Üstəlik, onlardan birində Kremlin Baki ilə Tiflis arasındakı münasibətlərin gərginləşməsində necə rol oynaması və Moskvanın bu məsələdə ermənilərə necə kömək etməsindən bəhs edilir. Yeni bu, informasiya müharibəsinin bir hissəsidir və tərəflər hər birinə münasibətdə fərqli fəndlərdən istifadə edirlər - kimsə, indiki halda isə İrəvan təbliğatçıları həqiqətləri təhrif edərək, neqativ fon yaratmağa cəhd edir və öz sahibləri olan Rusiyaya göstərməyə çalışırlar ki, baxın, Baki mətbuatı Moskvağa qarşı nə yazır? Rus forpostundan bundan başqasını necə gözləmək olar? Baki Moskva ilə vuruşdurmaq üçün primitiv bir cəhd. Əlbəttə, ciddi insanlar bunun yalnız bir təbliğat hiyləsi olduğunu başa düşürlər. Qalanları üçün ümid edirəm ki, bu material oxuduqdan sonra vəziyyət daha da aydınlaşar".

E.Mustafayev eyni zamanda qeyd etdi ki, ABŞ-ın Suriyaya münasibətini qardaş Türkiyə ilə münasibətlər kontekstində müntəzəm olaraq tənqid edirlər: "Buna görə də yaxın gələcəkdə erməni mətbuatının haqqımızda "Baxın, "Minval.az Vaşinqtonu tənqid edir" yazısına təcəvbələnmək lazımdır deyil. Xüsusən də indi, diplomatiyamızın qələbəsini, ABŞ-da İrəvanın Xankəndindəki marionetlərinə yardımını dayandırmaq qərarını nəzərə alanda bu təcəvbə yersizdir".

Haqqında söz gedən yazı isə bu linkdədir: <http://yerkramas.org/article/157197/partner—gotovyj-udarit-v-spinu>

□ **Sevinc TELMANQIZI, "Yeni Müsavat"**



Halallıqda xirdaçılıq

Zamin HACI
 zaminhaci@gmail.com

"Bir nəfərdən rüşvət almaq korrupsiyadır, milyonlardan almaq vergi"

(müdrük fikir)

Mən də başqa zəhmətkeşlərimizə qoşularaq Paşinyanın Dağlıq Qarabağa Ermənistan üzərindən gəlməsini qınayıram. Yaxşı oğlan olsa Yevlax-Bərdə-Ağdam yoluyla Xankəndinə və Şuşaya gedərdi. Həmçinin çox qorxaq adamdır, özünü lap ermənipərəst kimi aparır. Hörmətli deputatımız Səməd müəllim demişkən, kişidirsə, gəlsin Bakıda söhbət eləyək.

Ancaq bu gün, əlbəttə, Paşinyandan danışmaq istəmirəm. Sadəcə, milçək bir şey deyil, könül bulandırır. Mən sizə uca millətimizin düzgünlüyə, halallığa necə önəm verdiyindən bəhs eləmək fikrindəyəm. Millətimizin yaxşı tərəflərini qabartmalıyıq, təkə tənqid eləməklə iş aşmır. Şair demişkən, qaranlıq söyməkdənsə, bir şam yandır. Düzdür, bizdə qaranlıq yoxdur, sözgəlişi yazdım.

İki-üç gün qabaq bir vəkilə keçmiş prokuror arasında dava düşmüşdü, tema olduqca fantastik idi: sən demə, 1992-ci ildə cəbhəçilər hakimiyyətdə olanda bu vəkilin tanışları polisde işləyirmiş, yolda prokurorun alverçi yerlilərindən 2 (iki - sözlə də yazım inandırıcı olsun) cüt ayaqqabı mənimsəyiblər. Prokuror da qəzəblənib, polisleri salıb içəri. Söhbət isə indiyə qədər qalır. Təsəvvür elə. İki dəne ayaqqabı bizim millət üçün bu qədər ciddi işdir, erməni qoşunları isə zənn eləyir biz Qarabağı unudaraq. Yuxunuzda görərsiniz.

Yaxud bu dəqiqə Ağır Cinayət Məhkəməsində keçmiş MTN şefi Eldar müəllimin hansısa "qahımı" ittiham olunur. Adam pul yığıb nazirə verirmiş. Orada zərərçəkənlərdən birinin ifadəsini oxuyanda, açıq, heyrətə gəldim. Buyurun, sitat: "Zaur Əzimovla Amil Yusifovun 100 qutu siqareti MTN-in Binəqədi rayon şöbəsinə aparılmışdı. Şöbədən Heydər İslamov zəng edib mənə dəki 60 qutu siqareti də qısa müddətdə təhvil verməyimi tələb etdi. Əks halda, həbs olunacağımı dedi. Siqaretlərdən 55 qutusunu şöbəyə apardım". Sitatin sonu. Elə bil hansısa küçə uşaqları qəzet köşkünün qabağında durub ondan-bundan siqaret "strelat" eləyirmişlər, biz isə deyirdik millətin təhlükəsizliyi ilə məşquldurlar, bandit tuturlar, terrorçu qırırlar, nə bilim, casus yaxalayırırlar. Eyni zamanda, burada halallıq, düzlük, vicdan, namus, millət qeyrəti, vətən həsrəti, bulaq məhəbbəti, yaylaq bərəketi adamın üzünə vurur. Özünüz hesablayın: 100 qutunu aparıb, idarədən deyiblər qalan 60 qutunu da getir. Bu isə 55-ni apara bilib. Niyə? Yəqin özü 5 qutusunu çəkib də bə! O boyda Qarabağ dərdimiz var, çəkməsin neyləsin... Gördüyümüz kimi, millətin bir qəpiyini, bir ştuçunu siqaretini də yerə düşməyə qoymurmuşlar. Əmdiyyətin pullar halal olsun, vallah. Lakin bu detallı mühasibatın müsibətini görəndə bir şeyi də anlayırsan ki, Metro Tağının 3 milyon dolları böyük ehtimalla gedər-gəlməzə yollanmışdır, kişi 40 il yeməyib-içməyib maaşından topladığı o pulları geri ala bilməyəcəkdir. 5 qutu siqaretin hara getdiyini tapmırıq, sən 3 milyon deyirsən. (Sözgəlişi, dahi klassikimiz bizim elə bu halallıq prinsiplərimizi yüksək dəqiqliklə dərk elədiyindən öz əsərinə "Məşədi, bəs mənim bir abbasım necə oldu" sitatını salmışdı).

Eyni əhvalat əski hakim Ənvər Seyidovun başına gəlib. Ənvər müəllim uzun illər baş kəsib qan tökəndən sonra keçən il pensiyaya çıxıb, istəyirdi oturub pensiyasını "xıdır-xıdır yesin". Ancaq indi deyir kişinin pensiyasını düz hesablamayıblar, götürüb sosial müdafiə idarəsini məhkəməyə veribdir. Neçə manat az yazıblar, bunu bilmirik, bütün hallarda Ənvər müəllimin pensiya ümidinə qalması fantastik haldır. Gör nə qədər təmiz işləyibmiş. Əgər kimsədən 1 qəpik rüşvət alsaydı, heç indi pensiyanı artırmaq üçün dava salmazdı. And içərdim, Ənvər müəllim hakim işlədiyi illərdə 1 nəfərdən 1 qəpik rüşvət almayıbdır!

Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanın işğal altındakı Xankəndində verdiyi son tənqidçi bəyanat, "miatsum" ("birləşmə") sərəsləməsi, deyərsən, heç Ermənistanın özündə də məmnunluqla qarşılanmayıb. Ona görə yox ki, ermənilər bu mənfur ideyadan əl çəkməyə başlayıblar. Əsla. Ona görə ki, həmin açıqlama hər şeyin bitdiyini simvolizə edən böyük süllün yox, müharibənin qoxusunu verir, Azərbaycanın əlinə işləyir. Dinc danışıqlar üçün faktiki, şans saxlamır. Eyni zamanda dünyanın gözündə Ermənistanı müharibə tərəfdarı kimi önə çıxır.

"Paşinyanın Qarabağdakı bəyanatlarından Azərbaycan İrevana qarşı istifadə edəcək". Bunu erməni mediasına açıqlamasında politoloq Grant Məlik Şahnəzəryan deyir (Axez.az).

"Mən Azərbaycanın bu açıqlamadan erməni tərəfini danışıqlar prosesini bitirməkdə ittiham etmək üçün istifadə edəcəyinə şübhə etmirəm. Azərbaycan hər şeyi edəcək ki, bu bəyanatlardan beynəlxalq meydanlarda, o cümlədən Minsk Qrupunda yararlansın. Məni mümkün təzyiqlər yox, daha çox edilən məsuliyyətsiz bəyanatlar narahat edir. Nikol Paşinyanın hazırkı bəyanatları onun keçən il Qarabağın danışıqlar prosesində müstəqil iştirak etməsi kimi açıqlamalarını sual altında qoyur. Bu gün o, ictimaiyyətə heç bir izahat vermədən tam əks mövqedə dayanır", - Şahnəzəryan narahatlıqla bildirir.

Azərbaycanın keçmiş xarici işlər naziri, politoloq Tofiq Zülfüqarovun məsələyə özünəməxsus baxışı var. Eks-diplomat hesab edir ki, Paşinyanın Xankəndində dedikləri çox vacib bəyanatdır və bununla danışıqlar prosesi çox kobud şəkildə pozulub, süll danışıqları üçün heç bir əsas qalmayıb: "Təəssüf ki, Ermənistan rəhbərliyi öz siyasəti ilə iki ölkəni müharibəyə aparır. İndi müharibənin heç bir alternativ yoxdur, ona görə ki, Azərbaycan dövləti və ictimaiyyəti çoxdan başa düşüb ki, Ermənistan tərəfi danışıqlar yolu ilə torpaqları qaytarmaq niyyətində deyil. Bir məsələni də xüsusi qeyd edir ki, artıq Ermənistanın xaricdə olan havadarları da danışıqların imitasyonunu bundan sonra apara bilməyəcəklər. Biz çoxdan bu prosesə inanmırıq. Artıq nəinki danışıqların özünə, onların imitasyonuna belə əsas yoxdur".

Keçmiş diplomatın fikrincə, Paşinyan əslində Qarabağda yeni hərbi əməliyyatların başlamasında və bundan öz planlarının icrası üçün isti-



Bakı və Kremlə qarşı hiyləgər

taktika - Azərbaycan hücumu keçsə...

Paşinyanın "miatsum" tənqidinin arxasındakı məkrli hədəf; Ermənistan öz ağasını dəyişmək istəyir - iki paytaxta mühüm signal; **erməni KİV-i:** "ABŞ regionda Azərbaycanı seçir, bizə maliyyə yardımları kəsilə bilər..."

fədə etməkdə maraqlıdır: "O, yaxşı başa düşür ki, Putin onu tərəfdaş kimi qəbul etmir. Bunun əksinə olaraq müxalifətdə olan liderləri Rusiya açıq şəkildə dəstəkləyir. Köçəryanla bağlı məsələni yada salmaq olar. Ona görə də Paşinyanda müharibə olacağı təqdirdə Rusiyanın onlara kömək edib-etməyəcəyi ilə bağlı ciddi şübhələr yaranır. Digər tərəfdən, Paşinyan Qərbin də onu qəbul etmədiyini görür. Qərbin yeganə şərti onun Rusiyanın himayəsindən çıxıb, özünə doğru yönəlməsindən ibarətdir. Yalnız bundan sonra onlar Ermənistanı hansısa maddi kömək edəcəklər. Bu baxımdan sınıqlı vəziyyətdə qalan Paşinyan istəyir ki, hərbi əməliyyatlar bərpa olunsun və nəticədə əsl olmaqla, o, Rusiyanın İrevanı satdığını və bütün ermənilərin Qərbe tərəf getməsi gerəkdiyini bəyan edəcək. Bununla o, iki məqsədinə nail ola bilər: ilk olaraq erməni baş nazir Rusiyanın təsirdən çıxıb, Qərbe yön almaq siyasətini aktiv şəkildə gerçəkləşdirəcək, digər yandan isə daxildəki rusiyayönü müxalifəti satqıncılıqda ittiham edə biləcək".

Politoloqa görə, N.Paşinyan son bəyanatlarla Azərbaycanı savaşa təhrik edir və məqsədi hərbi əməliyyatlarla Rusiyadan Qərbe siyasi dönüşü təmin etməkdir.

Son günler düşmən ölkə-

nin siyasi və ekspert çevrələrində yaşanan təlaşın bir səbəbi də elə Azərbaycanla ABŞ, Avropa Birliyi (AB) arasında strateji bağların artması, ölkəmizin Qərb üçün daha vacibləşməsi, buna uyğun Azərbaycanın ABŞ maliyyə yardımının artırılması, Ermənistanın önəminin, İrevana maliyyə dəstəyinin isə daha da azalması ilə ilgilidir. Heç şübhəsiz, AB ilə Azərbaycan arasında bu il imzalanması gözlənilən ikitərəfli anlaşma sənədi və gələn ildən Azərbaycan qazını Avropaya çatdıracaq və inşası tamamlanmaq üzrə olan Cənub Qaz Dəhlizi yaxınlaşmanı daha güclü və etibarlı edəcək.

"Bu gün bölgədə ABŞ-in maraqları daha çox Azərbaycanın maraqları ilə üst-üstə düşür, nəinki Ermənistanın maraqları ilə. Azərbaycan həm də Birləşmiş Ştatların müttəfiqi İsrailə strateji tərəfdaşlığa malikdir".

"Yeni Müsavat"ın məlumatına görə, bu barədə Tert.am erməni portalındakı analitik məqalədə deyilir. Qeyd olunur ki, Ermənistan ABŞ-la qarşıdurmada olan ölkələrlə (Rusiya, İran) sıx əməkdaşlığa malikdir: "Azərbaycan həmçinin ABŞ üçün Əfqanıstana gedən yolda mühüm tranzit ölkədir. Odu ki, ABŞ Azərbaycana yardımları artırır, Ermənistanı isə azaldır. Ona görə də biz öz sözlərimizdə və açıqlamalarımızda ehtiyatlı olmalıyıq. Belə bir illüzi-

yadan da qurtulmaq lazımdır ki, guya bizdəki demokratik islahatlar dünyada rəğbət yarada bilər. Bundansa qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığın konkret proqramlarını işləmək vacibdir. Əgər hökumətin belə proqramları yoxdursa, o zaman, sadəcə, müdric olmaq və heç olmasa, mövcud əlaqələrə ziyan vurmamaq lazımdır. Əks halda, Amerika tərəfdən dəstək nəinki azalmağa davam edəcək, o, hətta tamamilə kəsilə bilər".

Yuxarıdakı şərhərdən gələn ilkin qənaət belədir ki, artıq Paşinyan hökuməti xarici siyasətdə "iki stul" taktikasının perspektivsizliyini anlamağa başlayıb və bu siyasətə məhz "Qarabağ kartı" hesabına, Qərbin xeyrinə düzəliş etmək niyyətindədir. Başqa sözlə desək, Ermənistan öz ağasını dəyişmək, lakin bu zaman Qarabağ məsələsində daha etibarlı dayaq-müttəfiq qazanmaq niyyəti güdür.

Nikol Paşinyan buna nə dərəcədə nail olacaq, onu zaman göstərəcək. İstənilən halda, bu, ən əvvəl Azərbaycana, ciddi signaldır ki, ermənilərin bu məkrli taktikasının milli maraqlarımıza vəd etdiyi mümkün neqativləri vaxtında neytrallaşdırmaq. Üstəlik, Qarabağ məsələsində daha əlverişli mövqeyə çıxmaq - həm diplomatik müstəvidə, həm də təbii ki, hərbi meydanında...

☐ "Yeni Müsavat"ın analitik xidməti

Azərbaycanın 2016-cı ilin aprelindəki savaşı təkrar etməsi üçün son zamanlar edilən çağırışlar artıb. Xüsusilə erməni baş nazir Nikol Paşinyanın günlər öncəki açıqlamaları bu məsələni bir daha gündəmə gətirib. Ekspertlər də hesab edirlər ki, Azərbaycanın başqa seçim yolu qalmayıb. Paşinyana dərs verməyin yeganə yolunun müharibə olduğu qeyd edilir. Buna gücümüzün yetdiyi də vurğulanır.

Polkovnik Şair Ramaldanov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, aprel hadisələrini təkrar etməməliyə: "Azərbaycan qərarlı olaraq öz torpaqlarını azad etməlidir. Bunun üçün ölkəmizin gücü də var. Azərbaycan məhz bunun üçün 27 ildir silahlanır. 10 ilə yaxındır ki, Azərbaycan Ermənistanın büdcəsi qədər ordusunun silahlanmasına büdcədən pul ayırıb. Bu pullardan da ordumuzun dünyanın güclü orduları sırasında olması üçün istifadə olunur. Artıq bu gün Azərbaycan 50 ən güclü ordular sırasındadır. Ermənistan 92-ci yerdədir. Azərbaycan iki dəfə bu statiskada düşməni üstələyir. Paşinyan açıq şəkildə belə fikirlər səsləndirirsə, bu ölkəmizə imkan verir ki, qərar qəbul edib antiterror əməliyyatları başlayıb torpaqlarını azad etsin. Bunu ən sadə Azərbaycan vətəndaşı da anlayır. Hələlik bu istiqamətdə qərar qəbul olunmamasına gəlincə, demək elə şeylər var ki, biz bilmirik. Cənab prezident Dağlıq Qarabağla bağlı mövqeyini dəfələrlə ortaya qoyub. Sitat formasında desək, biz torpaqlarımızda ikinci erməni dövlətinin yaradılmasına imkan verməyəcəyik. Nə yolla olursa-olsun, biz torpaqlarımızı azad edəcəyik. Paşinyan bu cür münasibəti və bəyanatı ilə Azərbaycan üçün başqa bir yol buraxmır. Bu gün Azərbaycan seçim durumundadır. Müdafiə nazirimiz dəfələrlə bildirib ki, Ali Baş Komandanın hər hansı bir tapşırığını yerinə yetirməyə hazırıq. Paşinyan populizmlə məşğul olan adamdır. Onda ciddi bir mövqeyin olmadığına dəfələrlə şahid olmuşuq. Bu gün belə deyib, saba çıxıb deyər ki, mən o formada demədim. O, siyasətçi deyil. Küçə hərəkatları ilə gəlib hökumət rəhbəri olub. Bu hərəkat onu bu gün də idarə edir. Biz onun son bəyanatını eşitdik. Bizim üçün artıq bu yetərlidir. İndiyə qədər müdafiə naziri, XİN rəhbəri və digər şəxslərin fonunda açıqlamalara rast gəlirdik. Açıq, o qədər də ciddi qəbul etmirdik. Çünki düşünürdük ki, birinci şəxs var. Amma indi birinci şəxs onlardan daha sərt fikirlər səsləndirdi. Beynəlxalq aləmdə vəziyyət elədir ki, bütün məsələlər götür-qoy olunmalıdır. Burada çox diqqətli olmaq lazımdır. Dağlıq Qarabağ probleminə Rusiya və ABŞ-in maraqları toqquşur. Bu gün ssenari hansı formada

Azərbaycan daha böyük aprel savaşı astanasında

Antiterror əməliyyatı hər an başlaya bilər; tanınmış siyasi və hərbi ekspertlərdən ilginclər və gözləntilər...



olsa da, cərəyan edə bilər. Azərbaycan qısa zamanda öz torpaqlarını azad etməyi bacarmalıdır. Çünki ola biləcək təsirləri nəzərə almalıyıq ki, uzunmüddətli zamanımız yoxdur. Bütün riskləri götür-qoy edib, bu riskləri minimuma endirib Azərbaycan öz mövqeyini bildirməlidir. Paşinyanın bu sözlərini geri götürməsi üçün beynəlxalq aləm qarşısında tələb qoymalıyıq. Tələb yerinə yetirilməsə, sərt şəkildə bəyan etməliyə ki, bütün danışıqlardan çıxırıq. Mövqə dəyişməyə qədər güc yolu ilə torpaqlarımızı azad edəcəyik mesajını verməliyik".

"Atlas" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Elxan Şahinoğlu: "Nikol Paşinyan "Qarabağ Ermənistanı" deməklə əslində Azərbaycanın Qarabağ davasında haqlı olduğunu beynəlxalq aləmə göstərdi. Çünki illərdir beynəlxalq aləmi başa salmağa çalışırdıq ki, Dağlıq Qarabağ Ermənistanın işğalı altındadır, separatçılar təkbaşına torpaqlarımızı işğal edə bilməzdilər, buna gücləri çatmazdı. Paşinyan son açıqlaması ilə dediklərimizi təsdiq etdi. Digər tərəfdən, Paşinyan açıqlaması ilə Azərbaycanın diplomatik və hərbi meydanında manevr imkanlarını genişləndirdi. İndi əsas məsələ yaranan imkanlardan faydalanmaqdır. Onu da nəzərə almalıyıq ki, Paşinyanın populist açıqlamaları Er-

mənstanda və Dağlıq Qarabağda da sükutla qarşılanıb. Çünki onlar da anlayırlar ki, onun düşünülmemiş açıqlamaları həm Ermənistan, həm də Dağlıq Qarabağdakı separatçılara baha başa gələ bilər. Əlbəttə, belə vəziyyətdə Azərbaycan ictimaiyyəti və geniş siyasi spektri işğalçı hərbi yolla cəzalandırmağı tələb etməkdə haqlıdır. Hətta hakimiyyət içindən və Yeni Azərbaycan Partiyasına üzv olan millət vəkillərindən də haqlı olaraq eyni səslər eşidilir. İşğalçıya qarşı hərbi əməliyyata başlamaq üçün siyasi qərar verilməlidir. Bu qərar böyük məsuliyyət tələb edir. Nəzərə almaq lazımdır ki, Azərbaycanda indiyə qədərki bütün hakimiyyətlər Qarabağı görə iqtidarlarını itiriblər. SSRİ dövründə Əbdülrəhman Vəzirov Qarabağdakı separatizmdən doğan nəticələrdən ölkəni tərk etdi, eləcə də Ayaz Mütəllibov hakimiyyətini eyni məsələyə görə itirdi. Əbülfez Elçibəyin hakimiyyətə gəldiyi ilk aylarda Azərbaycan ordusu uğurlu hərbi əməliyyatlar həyata keçirdi, Xankəndinə yaxınlaşdıq. Ancaq hakimiyyət içində olan kaos, üstəgəl, xarici qüvvələrin deskriptiv addımları ordumuzun qazandığı uğurların üstündən xətt çəkdi və nəticədə Elçibəy də faktiki Qarabağ uğursuzluqlarına görə hakimiyyətini itirdi. Çünki Sürət Hüseynov fenomeni də Qarabağdakı hadisə-

lər fonunda ortaya çıxmışdı. Prezident İlham Əliyev bu tarixi gerçəkliyi nəzərə almaya bilməz. Azərbaycanın Ermənistan üzərində qələbəsini və torpaqlarını azad etməsini istəməyən Rusiya amili var. Bu çox ciddi maneədir. Məhz bu amil 1990-cı illərin əvvəllərində ordumuzun Xankəndinə daxil olmasını əngəllədi. Sürət Hüseynov da bu amilin doğurduğu nəticə idi. Məhz bu amil 2016-cı ilin aprelində hücum əməliyyatımızın genişlənməsinə və daha çox ərazimizin azad olunmasına əngəl oldu. Bütün bunları görə-görə gəlmişik. Rusiyanın Azərbaycan daxiliindəki "5-ci kolonu"nu da unutmamaq lazımdır. Həmin kolonun nümayəndələri üçün müqəddəs heç nə yoxdur, onlar şimaldakı ağaların əmrini yerinə yetirmək üçün vətənlərini də satmağa hazırdırlar, necə ki, onların babaları 1920-ci ildə Cümhuriyyətimizi bolşevik ordusuna satmışdılar. Üstündən 100 il keçsə də, vətəni düşmənimizin mütəfiqinə satmaq istəyənlər yox olmayıb. Bu amil də müharibəyə başlamaq məqsədilə düyməyə basmağa mane olur. Çünki içəridən istənilən tərribatə əl atıla bilər. Müharibəyə başlamaq üçün arxa cəbhədən tam əmin olmalıyıq, əmin olmalıyıq ki, hücum planımız Moskvanın və oradan da İrəvanın masası üzərində peyda olmayacaq. Buna əmin olandan sonra mühari-

luğa da şübhə altına alına bilər. Amma vəziyyət buna imkan vermir. Açıq desək, Rusiya öz sərhədində mütəfiq ölkələr arasında müharibə olmasına qarşıdır. Həmçinin bu müharibənin qarşısının alınması üçün öz rıçaqlarından da istifadə edir. Məhz bu kimi amillər işğal olunan ərazilərimizin azad edilməsinə mane olur və separatçıların mövqeyini gücləndirir. O ki qaldı Paşinyan və Ermənistanın hökumət nümayəndələrinin Qarabağla bağlı açıqlamalarına, bu, "sahibinə güvənən itin hümrəsi" kimi bir şeydir. Ərazilərimizin işğaldan azad edilməsi üçün silahlı qüvvələrimiz və hərbi sənaye sektorunda bütün lazımı tədbirlər görülməlidir. Yəni həm ordu, həm də arxa cəbhə müharibənin qələbə ilə sona çatdırılmasına hazırdır. Bu, siyasi qərara bağlıdır və dövlət təhlükəsizliyimiz ən vacib məsələdir".

Hərbi sənaye üzrə konsultant Ramil Məmmədli Azərbaycanın müharibə aparmaq üçün hertərəfli gücünün olduğunu söylədi: "İndi dünyada və regionda şərtlər və tələblər dəyişib. Əlbəttə, bu haqsızlıq və cinayətdir ki, Azərbaycan illərdir öz ərazisinin işğal faktını aradan qaldıra bilmir. Lakin biz dünyada gedən proseslərin tərkib hissəsi olduğumuzdan kəskin qərar verə bilərik. Dünyanın super gücləri də bilir ki, ərazilərin işğaldan azad edilməsi üçün Azərbaycanın gücü var. Hətta o da bəllidir ki, bu müharibədə Ermənistan dövlətinin mövcud-

luğu da şübhə altına alına bilər. Amma vəziyyət buna imkan vermir. Açıq desək, Rusiya öz sərhədində mütəfiq ölkələr arasında müharibə olmasına qarşıdır. Həmçinin bu müharibənin qarşısının alınması üçün öz rıçaqlarından da istifadə edir. Məhz bu kimi amillər işğal olunan ərazilərimizin azad edilməsinə mane olur və separatçıların mövqeyini gücləndirir. O ki qaldı Paşinyan və Ermənistanın hökumət nümayəndələrinin Qarabağla bağlı açıqlamalarına, bu, "sahibinə güvənən itin hümrəsi" kimi bir şeydir. Ərazilərimizin işğaldan azad edilməsi üçün silahlı qüvvələrimiz və hərbi sənaye sektorunda bütün lazımı tədbirlər görülməlidir. Yəni həm ordu, həm də arxa cəbhə müharibənin qələbə ilə sona çatdırılmasına hazırdır. Bu, siyasi qərara bağlıdır və dövlət təhlükəsizliyimiz ən vacib məsələdir".

□ **Cavanşir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"



Aleksey Fenenko

"Paşinyanın Qərbdən dəstəklənən gizli Qarabağ planı..." - rusiyalı politoloqdan sensasion iddia

"Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan Rusiyanın iştirak etdiyi əvvəlki danışıqlar formatından uzaqlaşmaq istəyir. Məhz bu fikir Qərbdə gizli şəkildə dəstəklənir. Bu, Ermənistanın sabiq prezidenti Levon Ter-Petrosyanın istefasından sonra Minsk Qrupunun son 20 ildə etdiyi bütün söyləri sarsıdır, buna baxmayaraq, Paşinyan Rusiyaya alternativ tərəfdaşlar axtarmağa başlayıb".

Bunu rusiyalı politoloq Aleksey Fenenko deyib (Teleqraf.com). Ekspertin sözlərinə görə, Paşinyan ABŞ və Fransadan, bu ölkələrdəki erməni diasporlarından kömək umur, lakin bu ölkələrin Qarabağla bağlı real sövdələşmələr aparmaq ehtimalı yoxdur: "Paşinyandan anti-Rusiya məqsədləri üçün istifadə etməyə çalışırlar. Bəs onun Azərbaycan və Türkiyə ilə mübarizə aparmağa gücü varmı? Paris və ya Vaşinqtonda buna uyğun bir ruh halının olduğunu düşünürəm".

O, eyni zamanda Paşinyanın növbəti addımında yenə də ATƏT-in Minsk Qrupu daxiliindəki qüvvələr balansını dəyişdirməyə cəhd edəcəyini də istisna etməyib: "Bildiyiniz kimi, Minsk Qrupunun üç həmsədri var: Rusiya, Fransa və ABŞ. Sərkisyanın rəhbərliyi altında Ermənistan daha çox Rusiya ilə qarşılıqlı əlaqəyə yönəlmişdi. İndi o (Paşinyan), digər iki həmsədrin sözlərini daha çox dinləyəcək".

Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanın avqustun 5-də Xankəndində keçirilən "ümumerməni" mitinqində çıxışı zamanı irəli sürdüyü tezislər heç erməni ekspert çevrələrində də müsbət qarşılanmayıb. Xəbər verildiyi kimi, Paşinyan Qarabağı Ermənistana birləşdirməyi nəzərdə tutan "miatsum" şüarını yenidən gündəmə gətirib və deyib: "Qarabağ Ermənistandır, nöqtə".



Rəsmi Bakı artıq Paşinyanın bu çıxışına sərt bəyanatlarla reaksiya verib. Virtualaz.org xəbər verir ki, Rusiyanın ekspert çevrələrindən də Ermənistan baş nazirinin çıxışına reaksiyalar var. Moskva Dövlət Beynəlxalq Münasibətlər İnstitutunun beynəlxalq araşdırma mərkəzinin avroatlantik təhlükəsizlik üzrə Mərkəzinin aparıcı elmi əməkdaşı Sergey Markedonov qeyd edir ki, Paşinyanın çıxışı milli birlik və erməni birliyinə maneə yaradan çoxsaylı parçalanmalar barədə pafosa bürünüb. "Qarabağ məsələsinin postsovet Ermənistanı üçün ən mühüm mövzu olduğu yenilik deyil. Lakin rəsmi İrəvanın nümayəndələrindən heç kim indiyə qədər bu qədər dəqiq və aydın deməmişdi ki, "Qarabağ-Ermənistandır". Paşinyan sevimli mövzusunun inqilab mövzusunun da yan keçə bilməzdi və onun fikrincə, Ermənistanda baş vermiş inqilab Qarabağda da davam etdirilməlidir. Beləliklə, Paşinyan özünü ayrıca götürülmüş respublikanın nazirlər kabinetinin rəhbəri kimi deyil, ümumerməni lideri kimi aparır", - Markedonov məqaləsində yazır.

Rusiya ekspertə görə, Paşinyan istəyir ki, 2020-ci ildə Qarabağda hakimiyyətdə onun adamı olsun. Ona görə də o, erməniləri qarabağlılara, yerevanlılara, gümrüklülərə və ya ıcevanlılara ayırmağın mümkün olmadığını deyərək birmənalı şəkildə ehyam vurur ki, birləşdirici lider statusuna iddia edir. Və bu zaman o öz qaydaları ilə oynayacağını bildirir.

Habelə Markedonov hesab edir ki, Paşinyanın çıxışında xarici siyasət elementləri də var. O, Bakıya və həmsədr ölkələrə ünvanlanıb. "Paşinyan aydındır ki, danışıqlarda sərt mövqeyini möhkəmləndirmək istəyir və münaqişənin nizamlanmasına dair baza prinsiplərini detallı şəkildə müzakirə etmək istəmir. Bu qırğı mövqeyidir, amma Paşinyanın işinə Ermənistanın daxilində yarayır"- Mar-

kedonov vurğulayır. O qeyd edib ki, Paşinyan əvvəlki hakimiyyəti beynəlxalq arenada əsassız güzəştlərə getməyə can atan qüvvələr kimi təqdim edir və Qarabağ məsələsində məzənnəni qaldırmaq bu məsələdə onun işinə yarayır.

N.Paşinyanın bəyanatı tək-cə Azərbaycanda gülüş obyektinə çevrilməyib, üstəlik, erməni ekspertlər də onun fikirlərini tənə və rişəndlə qarşılayıblar. Lakin istənilən halda, ortaya haqlı sual çıxır, Paşinyan xüsusilə də Qarabağla bağlı nədən bu cür əcaib mövqə nümayiş etdirdi?

Əslində Nikolun "Qarabağ Ermənistandır" cəfəngiyyəti Qarabağ klanının sonuncu silahını əlindən almaq cəhdidir. Ehtimallara görə, Rusiya prezidenti Vladimir Putinin oktyabrda Ermənistan səfəri zamanı Paşinyana sarsıdıcı zərbə vurmaq üçün planlar cızır. Elə Xankəndində keçirilən "ümumerməni oyunları" şousunda Bako Saakyanın Daşnaksütun Partiyasının rəhbərliyinə xüsusi zaman ayırması da Paşinyana qarşı yeni güc mərkəzinin formalaşdırıldığını deməyi imkan yaradır. Bəzi ekspertlər Paşinyanın təcürbəsizlikdən bu cür bayaqı bəyanatlar səsləndirdiyini güman edirlər. Təbii ki, ziddiyyətlərlə dolu həyata və fəaliyyətə sahib olan birisindən uzman siyasətçi gedışı gözləmək olmazdı. Elə onun Xankəndində dediklərini heç bir sutka keçməmiş təkzib etməsi və üstəlik, Ermənistan XİN-in qırmızıcasına rəsmi Bakını günahlandırmağa cəhd göstərməsi də dediklərimizi təsdiqləyir.

Politoloq Məhəmməd Əsədullazadə "Yeni Müsavat"a dedi ki, Paşinyanın hakimiyyətə gəldiyi ilk aylardan başlayaraq Qarabağ münaqişəsinin həllində müəyyən qədər konstruktiv mövqə tutması və Qarabağ klanına qarşı siyasi repressiyalar həyata keçirməsi bəzi ümidlər formalaşdırırdı: "Xüsusilə MDB dövlət başçılarının Tacikistanda keçirilən sammitində Paşinyan-



Paşinyan "qırmızı xətt"i niyə keçdi: təcürbəsizlik, yoxsa...

Erməni baş nazirin işğal altındakı Xankəndi şəhərində səsləndirdiyi, bir gün keçməmiş təkzib etdiyi bəyanat Bakıya fürsət yaradır; **ekspert:** "Rəsmi Bakı həm diplomatiyada, həm də cəbhə xəttində preventiv addımlar atmalıdır..."

nın prezident İlham Əliyevlə şifahi razılaşma birbaşa Paşinyanın xahişi ilə həyata keçirilmişdi. Ermənistanda baş verən proseslər göstərir ki, Nikolun siyasi eyforiyası heç də kriminal erməni siyasi cəməsi ilə üst-üstə düşmür. Rəsmi İrəvan daha da kəskin və danışıqlar prosesinə zərbə vuran siyasi yanaşma ortaya qoyur. Paşinyan iqtidarı daxilə güclü olan Qarabağ klanına qarşı zəif olduğundan Qarabağla bağlı siyasətində özünün ilk aylardan qoyduğu müəyyən qədər konstruktiv yanaşmadan geri çəkildi. Hesab edirik ki, son aylarda baş tutan xarici işlər nazirlərinin Moskva və Vaşinqton görüşündə əldə olunan müəyyən razılaşma artıq Paşinyanın Qarabağda verdiyi bəyanatla fiaskoya uğradı. Ona görə də biz artıq Paşinyandan münaqişənin həlli ilə bağlı konstruktiv siyasət gözləməyək. Məhz onun hakimiyyəti illərində bundan sonra biz daha da hərbi təzyiqlərə əl atmalıyıq. Çünki Paşinyanın xarici siyasəti və daxiləki vəziyyəti Ermənistanın müstəqil siyasət aparmasının qarşısını alır. Əgər bir ölkə müstəqil deyilsə, onunla münaqişənin həlli ilə bağlı aparılan danışıqlar təbii ki, nəticəsiz qalacaq. Paşinyan hazırda daxilə və işğal olunmuş ərazilərdə Qarabağ klanı ilə mübarizə aparır. Belə olan təqdirdə danışıqlarda heç bir güzəştə getməyəcək. Ona görə də biz onun hətta konstruktiv bəyanatlarını da heçə saymalıyıq. Paşinyanın verəcəyi bu kimi bəyanatlar yalnız manipulyasiya siyasətinə heç də demokratiyanın bərqərarı deyil. Burada hakimiyyətə gələn qüvvələr tipik Qarabağ klanının yeni formasıdır. Üstə-

lik, bu qüvvələr Qərbin çağırışlarına baxmayaraq, münaqişənin həllində real danışıqlardan yayınacaqlar.

Ekspert deyir ki, Paşinyanın fikirlərinə sonradan düzəliş edilməsi baş nazirin danışıqlara zərbə vurduğunu anlamasının məntiqi nəticəsidir: "Amma onun dedikləri birbaşa rəsmi İrəvanın mövqeyidir və biz bu ritorikaya əsasən öz strategiyamızı müəyyənəşdirməliyik. Çünki Paşinyan digər erməni liderlərdən fərqli olaraq, daha da aydın şəkildə Qarabağ siyasətini açıq bəyan edir. Sonra təkzib versə də... Hesab edirik ki, İrəvanın mövqeyində dəyişiklik olmayacaq və bəyanatından geri çəkilsə də, Qarabağ siyasətindən geri çəkilməyəcək. Ona görə də rəsmi Bakı preventiv addımlar atmalıdır. Həm diplomatiyada, həm də cəbhə xəttində".

Azərbaycan müxalifəti də hesab edir ki, Paşinyan danışıqların üstündən xətt çəkdiyi üçün Azərbaycan hərbi əməliyyatlarına əl atmaq fürsəti əldə edib.

AXP sədri Pənah Hüseyn Moderator.az-a açıqlamasında Azərbaycanın hazırkı vəziyyətdə atması gereken adımlara diqqət çəkib. Partiya sədri hesab edir ki, son vaxtlar Ermənistanın aqressiv bəyanatlarını nəzərə alaraq Azərbaycan danışıqlarda iştirakını dayandırmalıdır. "İkincisi, təklif etmişdik ki, atəşkəslə bağlı Azərbaycanı bağlayan hansısa beynəlxalq sənəd mövcud olmadığına, habelə 1994-cü il mayın 12-də imzalanan sənəd öz qüvvəsini heç də demokratiyanın bərqərarı deyil. Burada hakimiyyətə gələn qüvvələr tipik Qarabağ klanının yeni formasıdır. Üstə-

lib-uzadılmaması məsələsi də Azərbaycan tərəfinin mövqeyindən asılı olaraq həll edilsin. Nəhayət, hərbi qanunvericiliyə uyğun olaraq könüllü dəstələrin yaradılmasına start verilsin. Hesab edirik ki, Paşinyanın sonuncu bəyanatı, Qarabağdakı hərbi təlimlərdə Ermənistanın rəsmi təmsilçilərinin iştirakı, Paşinyanın oğlunun Qarabağda hərbi xidmət keçməsi və s. yuxarıda qeyd etdiyimiz təkliflərin aktuallığını təsdiqləyir".

Deputat, BAXCP sədri Qüdrət Həsənzadə deyir ki, Qərbdəki ermənipərəst qüvvələr, həm də onların Rusiya hakimiyyətindəki əlalları Paşinyana belə bir açıqlama ilə çıxış etməyi tapşırıblar: "Onlar düşünür ki, bu açıqlamadan sonra Azərbaycan heç nə etməyib yenə danışıqlardan danışısa, hakimiyyətin nüfuzuna xalq arasında ciddi zərbə dəyəcək. Bundan sonra isə payızda ölkədə sabitliyi pozmaq üçün ciddi zəmin yaranacaq". **Q.Həsənzadə deyir ki, biz Putinlə təcilli danışıqlara başlamalıyıq:** "Onu inandırmaqlıq ki, Rusiyanın bölgədə mövcudluğunu qoruması üçün bu münaqişəni saxlamaq lazım deyil. Bu münaqişə Rusiya üçün də təhlükə yaradır. Biz Rusiyanın bölgədə öz mövcudluğunu saxlaması üçün onun liderliyi ilə yaradılmış regional təşkilatlara qoşula, ikitərəfli müqavilələr bağlaya bilərik. Əgər Putin ciddi qərarlar qəbul edə bilməyəcəksə onda iqtidar xalqla açıq danışıq, Rusiya ilə münasibətlərə yenidən baxmalı və peşəkar ordu quruculuğu istiqamətində vacib qərarlar qəbul etməlidir".

"Ordu quruculuğu istiqamətində hansı addımların atıl-

masını vacib hesab edirsiniz" sualını cavablandıran BAXCP sədrinin qənaətinə görə, ilk növbədə müdafiə naziri müliki, yüksək intellektə malik, təcürbəli və siyasi baxımdan hazırlıqlı şəxs olmalıdır: "Ən azı 30 min nəfərlik, dağlıq ərazidə döyüşməyi bacaran peşəkar ordu birləşmələri yaradılmalıdır. Cənubi Azərbaycandan, Türkiyədən, Pakistandan, Əfqanıstandan ehtiyatda olan, hərbi əməliyyatlarda iştirak etmiş zabıtlar və hərbçilər müqavilə əsasında orduya cəlb olunmalıdır. Müdafiəli hərbi xidmətə çağırış 6 aya endirilməlidir. Müdafiə Nazirliyinin rəhbərliyi Türkiyədə və Milli Hərbi Akademiyada təhsil almış kadrlarla gücləndirilməlidir. Bununla yanaşı, paralel olaraq Azadlıq savaşı başlayana qədər cəbhə xəttində hər gün işğalçılara öldürməyə çalışmalıyıq. Xalq sülhə yox, torpaqlarımızın azadlığı və milli şərəfimiz üçün ölüm-qalım savaşına hazırlamalığıq".

Qeyd edək ki, dünən ilin döyüş hazırlığı planına uyğun olaraq, idarəetmə orqanları və qərargahların döyüş uyarlılığının təşkili, eləcə də heyətlərin əməliyyat və döyüş quruluşunun müxtəlif elementlərinin döyüş tətbiqi üzrə dəqiqləşdirilməsi və yoxlanılması məqsədilə Azərbaycan Ordusunun hərbi təlimlərlə birləşmələrində komanda-qərargah təlimləri başlayıb. Azərbaycan ordusunun hərbi təlimlərlə başlaması düşməni sözsüz ki, narahat edir. Amma Bakı artıq bəyan edib: baş verəcək hadisələrə görə bütün məsuliyyət Ermənistanın üzərindədir. Paşinyan nöqtəni qoyubsa, indi cavabını gözləsin...

“Anam mənim həyatında xüsusi rol oynayıb. Anam olmasaydı, mən nailiyyətlərimin heç yərdə birini də əldə edə bilməzdim”, - vaxtilə qırğız xalqının keçmiş prezidenti Almazbek Atambayev belə deyirdi. O, anasına həsr etdiyi “Enekem” mahnısını oxuyaraq musiqiçi və gitaraçı istedadını nümayiş etdirərək qırğız xalqının qəlbində bir də bu şəkildə rəğbət qazanmışdı.

Qırğızıstan tarixinə seçkilərdən sonra hakimiyyəti yeni seçilmiş dövlət başçısına könüllü təhvil verən yeganə prezident kimi düşmüş Atambayev ancaq bugünlərdə böyük katalizmlərin tən ortasında. Onun Koy-Taş kəndində yerləşən iqamətgahına xüsusi təyinatlılar tərəfindən hazırlanmış əməliyyat zamanı yaranmış qarşıdurmada 1 nəfər ölüb, 50 nəfər xəsarət alıb. Akambayevın tərəfdarları xüsusi təyinatlıların bir neçəsini girov götürsələr də, sonradan azad ediblər. Sabiq prezident üreyiyumşaq şəkildə açıqlama verib: “Onlar da kiminsə övladlarıdır...”

O, etiraf edib ki, xüsusi təyinatlılar üçüncü mərtəbəyə qalxanda şəxsən özü 5-6 dəfə yuxarıya atəş açıb: “Həmin vaxt qaranlıq idi. Atəş açanda güllənin səkdiyini, yaxud kiməsə dəydiyini bilmirəm. Çalışdım ki, xüsusi təyinatlılardan heç kimə dəyməsin. Lakin kiməsə onları qabağa itələyirdi. Dərhal xəbərdarlıq etdim ki, müqavimət göstərməyəm”.

A.Atambayev bildirib ki, bütün silahları toplayaraq evinin üçüncü mərtəbəsinə qoyublar: “Xalq bütün silahları təhvil verdi, biz heç kimi silahlandırmıyıq”.

Beləliklə, Orta Asiya ölkəsində ciddi bir təlatüm yaşanmaqdadır. Bu gedişatdan görünür ki, qırğız qırğını ölkəsinin “Saakaşvili”sinin ayağına yazıla bilər. Hətta proseslərin səngidiyi ərəfədə Atambayevın həbsi istisna edilmir.

Onun gəncliyində küçə süpürgəçisi, hambal və təcüməçi işlədiyi vikipedik məlumatlarda yer alıb. 1956 təvəllüddür. Arşan kəndi, Alamudun rayonu, Çuy vilayətində anadan olub.

Atambayev 2011-ci ildən 2017-ci ilə qədər ölkəsinə rəhbərlik edib. 2007-ci ildə bir il Qırğızıstanda baş nazir olub. O, 1999-cu ildən Qırğızıstan Sosial Demokrat



Süpürgəçilikdən prezidentliyə yüksələn gitaraçı-siyasətçi: Atambayev kimdir?

İlk dəfə iqtidarı könüllü təhvil verən keçmiş prezident qırğız qırğınının görə həbsin astanasında; ABŞ hərbi bazasını çıxaran, Putin layihəsinə qoşulan, Gülənin məktəblərini bağlamayan sabiq rəhbərin dosyesi və uğursuz “Medvedyev projesi” ...

Partiyasının sədridir və Anadoluda türkcəsində sərbəst danışa bilir. Keçmiş prezident Moskva İdarəçilik İnstitutunda iqtisadiyyat fakültəsində təhsil alıb. 2000-cı ildəki prezident seçkiləri onun üçün uğursuz başlanğıc olub - cəmi 0, 6 faiz səs toplayıb. 2005-ci ildə isə hökumətdə təmsil olunub, sənaye, ticarət və turizm naziri vəzifəsində işləyib. Amma cəmi bir il sonra hakimiyyətə qarşı çıxıb.

A.Atambayev “İslahatlar naminə” hərəkatının çetiri altında başlanan etirazların avanqard liderlərindən birinə çevrilir. 2011-ci ildə Qırğızıstan prezidenti olan Atambayev ruspərəst kimi özünü təqdim edir. O, Qırğızıstanın Putinin layihəsi olan Gömrük İttifaqına üzv olduğunu açıqlayır, 2014-cü ildə isə ABŞ hərbi bazasının ölkədən çıxarılacağına vəd verir: “Biz başa düşdük ki, onlara neft, təbii qaz və özlərinə lazım olan başqa maraqlar daha vacibdir. ABŞ-a dünyada demokratiyanın bərqərar olması lazım deyil”.

Keçmiş prezident fəaliyyəti dövründə Fətullah Gülənin Qırğızıstandakı məktəblərini bağlamaması ilə

seçilib. Atambayev Ərdoğanın arzusunu yerinə yetirməmişdi.

Atambayev FETÖ-nün Qırğızıstanda çevriliş cəhdi edəcəyi haqda sözləri axmaqlıq adlandıraraq Gülən camaatının məktəblərini bağlamayacağını demişdi. Onun qalmaqallı çıxışlarından biri isə dini mövzuda olub. Atambayev iddia eləmişdi ki, Qurandakı surələrin birində guya spirtli içkinin az miqdarda qəbul olunmasının sağlamlığa faydası olduğu yazılıb: “İmamlar isə bunu davamlı olaraq gizlədirlər”.

Şəxsi həyatına gəlincə, Atambayevın ilk xanımı Buzazhardan dörd övladı var - oğlanları Seyidbəy və Seytək, iki əkiz qızı Diana və Dinara. 1988-də isə Rəisə ilə evlənib. İkinci həyat yoldaşından isə iki uşağı var - Kadırbəy və Aliyə. Onun ikinci arvadı tatarlıdır.

“Qırğızıstandakı situasiya hökumətin nəzarətindən çıxıb. İki dəfə inqilab yaşayan ölkənin yenidən destabilizasiya ilə toqquşmaq ehtimalı var”. Bunu “Moskovskiy Komsomolts”ə açıqlamasında rusiyalı politoloq Arkadi Dubnov deyib.

“Məni Atambayevın ta-

leyi maraqlandırmır. Məni maraqlandıran Qırğızıstanın taleyidir. Atambayev Qırğızıstanın şimal klanlarının, hazırkı Prezident Sooronbay Jenbekov isə cənub klanlarının maraqlarını təmsil edir. Qırğızıstan artıq iki dəfə silkələnmə yaşayıb və liderlərin razılığa bilməməsi ucbatından üçüncü inqilab da yaxınlaşır. Artıq aşkar şəkildə görünür ki, Putinin də yardım cəhdləri uğursuzluqla başa çatıb”, - deyərək bildirib.

Atambayevə qarşı parlament araşdırması aparılır. Bu ilin iyununda deputatlar sabiq prezidenti toxunulmazlıqdan məhrum ediblər. Ona qarşı Qırğızıstanda vəzifə səlahiyyətlərindən tənqidi və korruptsiya da daxil olmaqla, bir neçə maddə üzrə ittiham irəli sürülüb. Son bir il yarım ərzində A. Atambayevın tərəfdarları da cinayət məsuliyyətinə cəlb edilib. O, iyul ayında Moskvaya gedib və Rusiya prezidenti Vladimir Putinlə görüşüb.

“Qırğızıstan prezidenti Sooronbay Jenbekovun eks-prezident Almazbek Atambayevə həbs etmək üçün vaxtı azdır. Birinci cəhd alınmadı, ikinci cəhd

qədər Atambayev daxilə və xaricə özünə dəstək qrupu formalaşdırmağa çalışacaq.

“Atambayevın itirəcəyi heç nə qalmayıb, həbsdən yaxa qurtarmaq üçün ölkəsinə vətəndaş müharibəsinə də sürükləməyə hazırdır” - politoloq Elxan Şahinoğlu bu cür şərh edir.

Onun sözlərinə görə, baş verənlərə Kremlin mövqeyi maraqlıdır: “Qırğızıstanın həm hazırkı, həm də keçmiş prezidenti Kreml sahibindən dəstək almağa çalışırdı. Ancaq əgər Atambayevın həbsinə qərar verilibsə, böyük ehtimalla, Qırğızıstanın ha-

yevanın başçılığı ilə qısa müddətli keçid dövründən sonra vətəndaşlar Otunbayevanın idarəçiliyi altında yeni, tam dəyərli lider - Atambayevə seçiblər. Bundan sonra ölkədə yeni konstitusiya qəbul ediblər və hətta idarəçiliyi prezidentlikdən parlamentə dəyişiblər. Sanki hər şey bunun üçün edilib ki, dövlət başçısı bundan belə sakitcə və sivil şəkildə əvəzlənsin. 2017-ci ilin sonunda Atambayev postu doğrudan da tamamilə ağır-acıcaq əgər Atambayevın həbsinə qərar verilibsə, böyük ehtimalla, Qırğızıstanın ha-

- bu sənədə əsasən, bir nəfər dövlət başçısı postunu yalnız bir müddət boyunca tuta bilər.

Lakin seçkiləri qıraq adam deyil, Atambayevın 1990-cı illərdə qurduğu Qırğızıstan Sosial-Demokrat Partiyasından (QSDP) irəli sürülmüş Sooronbay Jenbekov udub. Atambayev prezident postunu tərk edərək QSDP başçısı postuna qayıdıb. Bütün bunlar Dmitri Medvedyevın prezidentliyi dövründə Vladimir Putinin “Vahid Rusiya”nın başçısı postuna keçirildiyi Rusiya qalaqurmasını yada salır.

Atambayev və Jenbekov arasındakı münasibətlər 2018-ci il boyunca sürətlə korlanıb. Atambayevın bütün adamları sayılı aylar ərzində yüksək postları itirib, bəziləri isə korruptsiyaya görə cinayət təqibinə düşər olublar.

QSDP-də parçalanma yetişməyə başlayıb - kimse lideri dəstəkləməyə hazır olduğunu bildirib, kimse “hakimiyyət partiyası” statusunu itirmək istəməyib”.

P.S. Son məlumatlara görə, Atambayev hakimiyyətə təslim olub.

□ Emil SALAMOĞLU, “Yeni Müsavat”

“Qaraçılara qarşı ciddi tədbirlər görülməli, sənədləri yoxdursa, ölkə hüduqlarından kənara çıxarılmalı, gəldikləri dövletə geri qaytarılmalıdır”.

Sfera.az-a açıqlamasında bu sözləri ölkəmizdə qaraçıların sayının kəskin artmasına münasibət bildirərək Milli Məclisin deputatı Fazil Mustafa deyib: “Fəaliyyətləri genişlənməyə qarşı mübarizədə inzibati cərimələr tətbiq edilməlidir. Bu fəaliyyətlə məşğul olan insanlar inzibati qaydada cərimələnməli və sənədləri yoxdursa, ölkə hüduqlarından çıxarılmalıdır. Çünki həmin insanlar faydalı əməklə məşğul olmayaraq dilənçilik edirsə, bu yol verilməzdir. Buna qarşı hüquq-mühafizə orqanları müvafiq qanuni tədbirlər görməlidirlər. Əks halda, həmin dilənçilər ictimai qaydanın pozulmasına səbəb olur, cəmiyyətdə heç də yaxşı olmayan əhval-ruhiyyə yaradırlar. Qaraçıların fəaliyyəti həm də oğurluq hallarının artmasına səbəb olur. Düzdür, qaraçılara qarşı mübarizədə müəyyən çətinliklər də var. Amma fikrimcə, bu mübarizəni genişləndirməliyik ki, yaranmış vəziyyət ictimai əhval-ruhiyyəyə pis təsir göstərməsin”.

Bu mövzu istər-istəməz bizə Azərbaycanın qaraçıları ilə bağlı məsələni gündəmə gətirməyə səbəb oldu.

Bu köçəri xalqın orijinallığını və mədəniyyətini qorumaq məqsədilə 1971-ci ildə Londonda Qaraçıların Beynəlxalq İttifaqı yaradılıb, qaraçılara bayraq və himn seçilib.

Qaraçılar Hind-Avropa mənşəli köçəri xalqlardandır. Onlar haqqında məlumat ilk dəfə 1501-ci ildə qeydə alınıb. Qaraçılar demək olar ki, bütün qitə və materiklərdə yaşayırlar. Onlar tarixən köçəri həyat tərzi sürüblər. Ənənəvi olaraq atçılıqla və maldarlıqla yanaşı, həm də öz dədə-baba sənətləri olan nalbəndlik, xırda məişət avadanlıqları, kənd təsərrüfatı (torpaqda işləmək üçün) alətləri istehsalı ilə məşğul olurlar. Qaraçıların özlərinə məxsus elə adət-ənənələri var ki, bunlar heç bir xalqa mənsub deyil. Hazırda dünyada qaraçıları məşhur edən musiqi və rəqsdən sonra faldır. Falçıların çox vaxt həqiqətə yaxın məlumatlar əldə etməsi həmişə maraqlıdır. Qaraçıların əksəriyyəti hipnoz etməyi yaxşı bilir və bunu heç də xeyirli məqsədlər üçün istifadə etmirlər. Bu səbəbdən də söhbət zamanı onların gözlərinin içinə baxmaq çox təhlükəlidir.

Dünyada qaraçıların ümumi sayı haqqında dəqiq rəqəmlər göstərilir. Bunun səbəbi də onların daim köçəri həyat tərzi sürməsi və çox ölkədə onların qeydiyyatına alınmamasıdır. Onların böyük hissəsi rəsmi sənədi olmadan yaşayır.

Qeyd edək ki, 2012-2014-cü illərə olan qeyri-rəsmi məlumata əsasən, Azərbaycanda yaşayan qaraçıların ümumi sayı 10 min nəfərə yaxındır. Onlar iki qrupa bölünür: fars dilində danışanlar və kurmanç dilində danışanlar.



Azərbaycanın qaraçı problemi - çıxış yolu nədir?

Böyük qismi rəsmi sənədi olmadan yaşayan qaraçılar oturaq həyat tərzinə keçib və....

Qaraçılar əsasən Yevlax, Ağdaş bölgələrində daha kompakt şəkildə yaşayırlar. Azərbaycanın ərazisi digər ölkələrə nisbətən daha balaca olduğundan onlar oturaq həyat tərzinə daha çox üstünlük verirlər.

Qaraçı dilənçilər iki cürdür: dələduzlar və kölələr

Ona görə də sosial araşdırmalarda qaraçı dilənçilər iki qrupa bölünür: dələduzlar və kölələr. Onlar gündəlik yer pulu ödəyirlər. Dilənçilərin 40 faizi zorla saxlanılır və ancaq yemək üçün işləyirlər. Adətən onlar heç kimləri olmayan rayon adamları, o cümlədən uşaqlardır. Amma metro və ibadət yerlərinin yaxınlığında olan dilənçilər “sahibkar” üçün çalışırlar. Kənardan başqa şəxslərin gəlib burada dilənçisi qeyri-mümkündür. Onlar, sadəcə, qovulurlar.

Salfet satışı ümumən dilənməyə qarşı qalxan olaraq istifadə edilir. Dilənməni daha mədəni səviyyədə təqdim etmək, cəmiyyətin qınağını azaltmaq üçün satıcı rolunun öhdəsindən az-çox gəlir. Türkiyədə aparılan bir sosial araşdırmada bəlli olub ki, dilənçilər ilk olaraq bu işə başladığında çox utandıqlarını desələr də, daha sonra buna öyrəşdiklərini, üstəgəl, rəqabətin qaydalarını da öyrəndiklərini deyiblər. Dilənçilik bir neçə kateqoriya üzrə yaranır:

1. İşsizlik, yoxsulluq - iş tap

pa bilmədiyini, ac olduğu üçün dilənçilik etdiyini deyənələr bu kateqoriyada böyük üstünlüyə sahibdirlər. Dilənçilərin bir çoxu “nə üçün dilənirsən” sualına cavabda deyirlər ki, iş tapmaq üçün bu yola baş vurublar. Onların əsas arqumenti isə “oğurluq və ya fahişəlik etməm ki. Dilənmək bunları etməkdən daha yaxşıdır” olur. Amma araşdırmalar sübut edib ki, kiçik bir iş qarşılığında (məşin yumaq, ev və ya dükən təmizliyi etmə kimi) ehtiyacını qarşılayacaq pul təklifi olunduğunda, bu təklifi qəbul edəcək dilənçi yox deyəcək qədər az saydadır. Bir çoxu xəstə olduğunu əsas gətirərək, bu təklifi rədd edirlər.

2. Xəstəlik/şikəstlik - Yoxsulluğu ucbatından xəstəliyini müalicə etdirə bilmədiyini və müalicə olunmaq üçün diləndiyini deyən kateqoriyanı da unutmamaq lazımdır. Bəzi dilənçilər saxta xəstəlik kağızını və ya rentgen kağızlarını da başqalarını inandırmaq üçün istifadə edirlər.

3. Yolda qalma: Daha çox avtovağzal və ya qatar stansiyalarında dilənənlərin müraciət etdiyi bir üsuldur. Adətən təmiz geyimli və düzənli görünüşə sahib ola bu şəxslər bir qayda olaraq deyirlər ki, pullarını itirdikləri, oğurlatdıqları üçün rayonlarına gedə bilmirlər, bilet almaq üçün pula ehtiyacları var. Ona görə də qarşılıqları çıxan insanlardan bilet pulu istəyirlər. İnandırıcılığı artırmaq

üçünse pulu borc olaraq istədiklərini və daha sonra ödəyəcəklerini deyərək, həmin adamdan telefon nömrəsi də istəyirlər. Əgər müraciət etdikləri şəxs bilet pulunu ona vermək əvəzinə, bilet pulunu özü almaq istəsə, buna razılaşıb, israrla bilet pulu istəyirlər. Dilənçilər yardımsevərlərin birbaşa vicdanlarına, duyğularına xitab etmə üsulundan istifadə edirlər. Çünki insanı köməyə sövq etmənin ən asan və nəticə verən üsulu budur.

Almaniya üçün onlar “islah olunmayan suçlular”dır

Dünyadakı vəziyyətə də nəzər salaq. Uzun müddət, sadəcə, Macarıstanın yox, Rumıniya və Bolqarıstanda da demografik quruluş bu günə müqayisədə tanınmaz hala gəlib. Hazırda bu ölkələrdə əhalinin 10 faizə qədəri qaraçıdır. Təbii ki, Avropa Birliyinə qoşulma ilə bərabər sərbəst gəzmək fürsəti qaraçıların daha da çox dağılmasına səbəb olub.

Qaraçıları İspaniyadan Ukraynaya, Çexiyadan Fransaya, Bolqarıstandan Almaniya-yə qədər heç bir yerdə sevilir və hər zaman ayrı-seçkiliyə məruz qalırlar. Almaniya zamanında qaraçılar “islah olunmayacaq suçlular” adlandırılıb. Başda Çexoslovakiya, Macarıstan, Yuqoslaviya, Rumıniya, Bolqarıstan, Polşa olmaq üzrə bütün Avropada bir milyona yaxın qaraçı qətlə yetirilib. Bu, həmin dönmə idi ki, qaraçıların

sayı yetərincə böyük idi - əhalinin 3 və ya 5-dən biri. Onlar üçün İkinci Dünya müharibəsi, onsuz da acılarla dolu olan tarixləri üçün zirvə nöqtəsidir.

Çexoslovakiyada (1948-1992) qaraçı sayının artımının qarşısını almaq üçün qaraçı qadınlar zorla qısırlaşdırılıb. Hazırda dövlətin bunu, sadəcə, rəsmi bir siyasət kimi apardığı, yoxsa bəzi milliyətçi həkimlərin buna səbəb olduğu müzakirə edilir. Təkcə Çexoslovakiyada yox, xüsusən də balkanlarda və İspaniyada qaraçılar əzilməyə davam ediblər. Hamısında onların adlarını başlayaraq, assimilyasiya edilməyə çalışdığı müşahidə edilib və dağınıq bir şəkildə, üstəlik, təşkilatsız olmalarına görə onlara qarşı yönəlmiş təhdid və təzyiqlərə cavab belə verə bilməyiblər. Məsələn, Bolqarıstanda bir dəfə olmaq şərtilə bir qanunla hamısının adları dəyişdirilib. Amma çıxıb

çəhrayı uğurlu sayılır. Yaşıl rəng isə qaraçıların simvolları qəbul edilir.

Qaraçıların həyat tərzi yerli əhalidən olduqca fərqlidir. Bu fərqliklərə görə çox vaxt yerli əhali tərəfindən oğurluq, cadugərlik, uşaq qaçırmaq kimi cinayətlərdə suçlanırlar. Bu səbəblərə görə də xalq tərəfindən daim təcrid ediliblər.

Qanunlar qaraçılara yumsaq davranır, nəticə...

Azərbaycan qanunları bu haqda nə deyir? Dilənçiliklə məşğul olmaq inzibati xətdir. İnzibati Xətalər Məcəlləsinin avaralığıyla məşğulolma adlı 307-1-ci maddəsi mövcuddur. Bu şəxslərlə məşğul olan orqan Daxili İşlər Nazirliyidir. Dilənçiliklə məşğul olan şəxslər barəsində protokol tərtib olunur və 20 manatdan 25 manata qədər cərimə müəyyən olunub. Əgər dilənçiliklə məşğul olan şəxs öz yetkinlik yaşına çatmayan övladını da bu işə cəlb edərsə, 10 manatdan 15 manata qədər əlavə cərimə tətbiq edilir. Bu kifayət etmədikdə isə şəxs barəsində 15 günə qədər inzibati həbs seçilə bilər.

Hüquq-mühafizə orqanları

bir şey deyə bilməyiblər. Onsuz da nəse desələr belə, dərhal ya edama, ya da türməyə aparılırdılar.

Qaraçıların böyük bir qismi adət-ənənə, idarəetmə sistemini qurublar. Köçəri həyat tərzi onlar üçün vazkeçilməz həyat tərziyədir. Öz deyimləri ilə desək, qızıl qəfəsə də qoyulsalar, yerlərində dayana bilməzlər. Amma günümüzə bir çox bölgədə şəhərlərdə yerli həyat tərzinə keçsələr də, öz adət-ənənələrini davam etdirirlər.

Qaraçılar geniş ailə quruluşuna sahibdirlər və ailə quruluşuna yüksək qiymət verirlər. Ailə həyat məktəbi olaraq qəbul edilirdi üçün uşaqsız ailələr bədbəxt sayılır və uşaqsızlıq boşanma səbəbi olaraq qəbul edilir. Bu səbəblə də çoxuşaqlı ailə quruluşu davam etdirilir. Evliliklərdə qrupdaxili evliliklər olur və onlar da gənc yaşda edilir.

Onlar dünyanın ən rəngli xalqlarından biridir. Musiqi və rəqs həyatın vazkeçilməz parçasıdır. Bununla yanaşı, falçılıq və cadugərlik, dəmirçilik, ayı oynatmaq, səbətçilik və dilənçilik qaraçıların ən geniş yayılan peşələri arasında yer alır. Ailədə avtoritet ata olduğu halda, əsasən ağır işlər qadının öhdəsinə düşür.

Qaraçıların fərqli edən ən vacib xüsusiyyətlərdən biri də geyimləridir. Xüsusən də qadın geyimlərində canlı rənglər seçilir. Geyimlərinə qaraçı

rının dilənçilərlə davranma qaydası isə fərqlidir. Onlar məntəqələrə yığıldıqdan sonra qeydiyyat üzrə rayonlara göndərilirlər. Amma bir qayda olaraq bu şəxslər paytaxta qayıdırlar. Çünki bölgələrdə dilənçilikdən qazanc olduqca cüzdür. Şəhər insanı isə əhvalına, səhətinə, həyatındakı problemlərin çoxluğuna görə rəhmətliyə daha çox meyil edir, alqış qazanmaq istəyir. Təsəvvür edin ki, xəstəxananın qarşısında dilənən yaşlı bir qadının duasına, alqışına nə qədər xəstə yaxınının ehtiyacı var? Məsələn, xəstə analiz verməyə və ya analizin nəticələrini götürmək üçün xəstəxanaya girmək üzrə iken yağı dilənçinin alqış və yalvarış sədalrı göyə yüksəlir: “Allah sizi bütün dər-dələlərdən, xəstəliklərdən qorusun. İnşallah, xoş xəbərlə çıxarsız içəridən...”

Bunu eşidən kim əlini cibinə atıb, ən azı 20 qəpiyi dilənçinin ovcuna basmaz ki? Ona görə də dilənçilər üçün ən optimal dilənmə yeri xəstəxana, məhkəmə, məscid qapıları sayılır. Uzun illər Bakıdakı təhsil ocaqlarının qarşısı da dilənçilərin favorit məkanı sayılıb. Bunun da psixoloji səbəbləri var. Dilənçi bir qızla evləndən tələbə oğlan görün kimi onun yanını haqlayır və abırından salana qədər yalvarır. Nəticə 90 faiz dilənənin xeyrinə olur.

□ Sevinc TELMANQIZI, “Yeni Müsavat”

Son vaxtlar qaz təchizatında fasilələrin sayı çoxalıb. Sosial şəbəkələrdəki müzakirələrdən aydın olur ki, müxtəlif yaşayış məntəqələrində qaz təchizatı demək olar ki, hər həftə bir günlüyə dayandırılır. Bu, səhər saat 9.00 radələrindən axşam saat 18.00-dək davam edir. Təchizat bərpa olunanda isə ilk 15-20 dəqiqə ərzində borulardan təbii qaz deyil, adi hava gəlir. Və qazdan dəfələrlə yüksək təzyiqlə gələn hava sayğacların daha sürətli işləməsinə və istehlakın artmasına səbəb olur.

Onu da qeyd edək ki, vətəndaşların qaz təchizatındakı kəsintilərin say çoxluğu və boruya hava vurulması ilə bağlı narazılıqları illərdir davam edir.

Niyə Azərbaycanın qaz təsərrüfatında təmir-bərpa işləri bu qədər çox həyata keçirilir? Onların sayını azaltmaq, bu işlər görülərkən qaz təchizatını alternativ xətdən təmin etmək mümkündürmü? Nəhayət, kəsintidən sonra borulara vurulan havanın miqdarını azaltmaq, yaxud əhaliyə dəyən zərəri qarşılamaq olarmı?

"Azəriqaz" İstehsalat Birliyinin mətbuat xidmətinin rəhbəri Ceyhun Səfərov deyir ki, payız-qış mövsümü ərəfəsində qaz təchizatı şəbəkəsində təmir-sazılma işlərinin aparılması zəruridir: "Əks halda, biz payız-qış mövsümündə əhaliyə keyfiyyətli xidmət təqdim edə bilmərik. Digər tərəfdən, bir çox hallarda təmir-bərpa işləri "Azəriqaz"ın balansında olmayan magistral xətlərdə aparılır. Məsələn, bugünkü (dünənki -red.) təmir qaz ixrac idarəsinin balansında olan magistral kəmərdə aparılır".

Təmirin uzunmüddətli olmasını isə C.Səfərov üçün xüsusiyəti ilə izah edir: "Yerüstü kəmərlərdə işi qısa müddətə başa çatdırmaq mümkündür. Amma yeraltı kəmərlərdə bu, mümkün deyil, işin həcmi imkan vermir".

Təmindən sonra borulara hava vurulmasına gəlincə, xidmət rəhbəri bu prosesin də mövcud normativlər çərçivəsində həyata keçirildiyini bildirdi.

Uzun illər Bakının qaz təsərrüfatında rəhbər vəzifələr tutmuş mütəxəssis Nüsrət Qasımov isə hesab edir ki, on min kilometrə uzunluqda olan qaz təchizatı sistemində təmirin tez-tez aparılması normal



"Azəriqaz" sistemində

təmir-bərpa işləri... gedirmi?

Ceyhun Səfərov: "Payız-qış mövsümünə hazırlaşırıq"

Nüsrət Qasımov: "Təmir işləri zəruridir"

Mirvari Qəhrəmanlı: "Təmir adıyla itkiləri əhəlinin canından çıxarırlar"

haldır: "Bunların hamısı yerüstü və yeraltı kəmərlərdir. Bakının torpağı aşındırıcı xüsusiyyətə malikdir, borular tez korroziyaya uğrayır. Eyni zamanda borular korroziyanı sürətləndirən su, elektrik xətləri ilə eyni ərazidən keçir. Bütün bunlar borularda korroziya nəticəsində sızmalara səbəb olur. Bu isə qazın kanalizasiya, kabel quyuları vasitəsilə gedib evlərin altına yığılması və böyük faciələrə səbəb ola bilər. Digər tərəfdən, Bakıda çoxsaylı böyük binalar tikilir. Bir binanın qaz təchizatı şəbəkəsinə qoşulması böyük vaxt tələb

edir. Eyni zamanda bəzən bir binanı qoşmaq üçün bütöv bir qəsəbəyə gedən kəmərdə təchizatı dayandırmaq lazım gəlir".

N.Qasımov deyir ki, təmindən sonra boruya hava vurulması mütləqdir: "Borular təmindən sonra 2-3 dəfə artıq təzyiqlə hava ilə yoxlanmalıdır. Təzyiqlə davamlılığı, həm də sızmanın olub-olmadığı yoxlanılır. Bunsuz mümkün deyil. Bu hava sayğacda elə də böyük pul yazmır. Uzağı, 0,57 kubmetr yazır ki, bu da 5-6 qəpik edir. Camaat buna danışıq, amma 2200 kubmetrdən sonra 20 qəpik hesablanmasın-

dan danışmır. Həyat evlərində yaşayanlar üçün 2200 kubmetr cəmi 2 aylıq qaz deməkdir".

Mütəxəssisin sözlərinə görə, qaz təchizatı şəbəkəsi elə qurulub ki, təmir gedən əraziləri alternativ xətlə təchiz etmək mümkün deyil.

Neftçilərin Hüquqlarını Müdafiə Cəmiyyətinin həmsədri Mirvari Qəhrəmanlının "Yeni Müsavat"a dediyinə görə, "Azəriqaz" İstehsalat Birliyi tərəfindən son illərdə qaz itkilərinin ört-basdır edilməsi üçün təmir-bərpa işləri bəhanə olunaraq, hər gün müxtəlif ərazilərdə

qaz təchizatında fasilələrə yol verilir: "Elə bir gün olmur ki, hansısa rayonda, ərazidə qaz kəsilməsin. İnsanlar aktiv olub, təmirin, bərpanın harada olduğunu şəxsən müşahidə etmək istəsələr, görəceklər ki, əslində heç yerdə təmir-filan getmir. Mən 5ildir Şərqi Avropaya gedib-gəlim, həftələrlə orada qalırım. Çexiyada indiyədək bir dəfə də olsun təmir adıyla 10-12 saat qaz kəsildiyini görməmişəm. Qazı kəsəndə də hər bir binaya ayrıca xəbərdarlıq vurulur və bu kəsinti 2-3 saatdan artıq çəkmir".

M.Qəhrəmanlı bildirir ki, həqiqətən də sızmanı yoxlamaq üçün qaz borusuna əvvəlcə hava vurulmalıdır: "Amma təmir olubmu? Kim gedib yerində təmir gedən əraziyə baxıb?

at müddətində vurulur? Sızmanın olub-olmadığını 5-10 dəqiqəyə müəyyənləşdirmək mümkündür axı? Daha bir məsələ, niyə havanı qazı vurduqları təzyiqlə deyil, onqat artıq təzyiqlə vururlar? Çünki sayğacların sürətlə fırlanaraq əlavə sərfiyyat yazması lazımdır bunlara".

Cəmiyyət sədri xatırladır ki, bir vaxtlar "Azəriqaz" rəsmiləri qəbul olunmuş normaları pozaraq, sayğaca müdaxiləyə görə 6 aylıq sərfiyyat həcmində cərimə yazırdılar: "Prezident bunları cəzalandırdı və sonra dayandırdılar. İndi də təmir-bərpa adıyla istixanalara, iri obyektlərə verdikləri artıq qazı əhəlinin ayağına yazmaqla məşğuldu. Mən bu çetenin arxasında dayananları da tanıyıram, durmayacaqlar. Bu məsələyə də prezident müdaxilə edib, qulaqlarını burmasa, camaatın cibinə girməyə davam edəcəklər".

M.Qəhrəmanlı hesab edir ki, qaz təchizatı sistemindəki problemləri aradan qaldırmaq üçün istehsalçı ilə paylayıcının ayrıl-

ması gərəkdir: "Avropada qazpaylayıcı şəbəkə bir neçə şirkətin əlindədir, bu isə sağlam rəqabət yaradır. Sağlam rəqabət olduğu yerdə isə keyfiyyətli xidmət mütləq olur. Bizdə də paylayıcı şəbəkə bir neçə ələ verilməlidir ki, rəqabət və keyfiyyətli xidmət olsun. Əks halda, "Azəriqaz"da toplaşmış dələduzlar əhəlini hökumətə qarşı qaldırmağa davam edəcəklər. Onlar olan yerdə bu ölkədə başqa müxəlifətə ehtiyac yoxdur - özləri necə lazımdır narazı salırlar vətəndaşları dövlətdən".

Digər tərəfdən, sızmanı yoxlamaq üçün hava niyə yarım sa-

□ Dünya SAKIT, "Yeni Müsavat"

İŞİD-in azərbaycanlı gəlinləri

Suriyanın İslam Dövləti qrupunun nəzarətindəki son istehkamından evakuasiya edilən insanların çoxunun qrupun döyüşçüləri ilə qohumluğu var. Suriyada ekstremist yaraqlıların dul qalmış arvadları və uşaqları xaricilər üçün xüsusi düşərgədə saxlanılır.

"Amerikanın Səsi"nin bu yaxınlarda Suriyanın Əl-Hol düşərgəsinə baş çəkən müxbiri Mutlu Civiroyğlu oradakı qadınların vəziyyəti ilə tanış olub.

O, düşərgədə qeyri-insani durumun, çirkəblilik və anti-sanitariyanın hökm sürdüyünü deyib. Uşaqların vəziyyətini acınacaqlı adlandıran Civiroyğlu hökumətləri onları qəbul etməyə çağırıb. Müxbir qadınların, xüsusilə Avropa ölkələrindən gələn



qadınların hökumətlərinin onları qəbul etmək istədiyini bildirib.

Adının Ayişə olduğunu deyən azərbaycanlı qadın həyat yoldaşı ilə birgə Suriyaya gətirdiyini deyib. Həyat yoldaşının Kobanyada öldürülməsindən son-

ra bu düşərgəyə sığınan Ayişə düşərgədə yaşanan çətinliklər haqda da danışır.

Anasının xristian, atasının şiə olduğunu deyən digər bir azərbaycanlı qadın anasının

onu qəbul etmək istəmədiyini bildirib.

Mutlu Civiroyğlu iki həftə öncə 14 yaşlı azərbaycanlı qızın nənəsinin də iştirakı ilə boğularaq öldürüldüyünü deyib. Qızın günahı isə bəşəriyyəti örmək istəməsi olub.

Digər qadınlar da vətən həsrəti ilə yaşayır. Tacikistandan olan bir qadın oğlunun çəkdiyi ümid dolu rəsmləri göstərərək, göz yaşlarını saxlaya bilməyib.

Suriya və İraqda həyat yoldaşları İŞİD-ə xidmət edən bəzi qadınlar ölüm hökmlərinə məhkum edilib. İraqda valideynləri terrorçular tərəfindən öldürülən uşaqların taleyi narahatlıq mövzudur. Məhkəmənin qərarı ilə edam edilən qadınların övladla-



Avtobus sürücüsü sükan arxasında öldü - Sumqayıtda...

Sumqayıtda avtobus sürücüsü sükan arxasında dünyasını dəyişib. Bu barədə "Qafqazinfo"ya sərnişinlər məlumat veriblər.

Bildirilib ki, hadisə 3 nömrəli marşrut avtobusunda baş verib. Belə ki, Sumqayıt şəhəri, H. Z. Tağıyev qəsəbəsi istiqamətində hərəkət edən avtobusun sürücüsünün sükan arxasında vəziyyəti pisləşib. İnfarkt keçirən sürücü dünyasını dəyişib.

rının taleyi bəlli deyil.

Lakin yardım təşkilatları düşərgələrdə həyatın kritik vəziyyətdə olduğunu və fəvqəladə vəziyyətdən çıxmaq üçün zaman tələb olduğunu deyir.



Cümə söhbətləri

Bismilləh-Rəhmə-nir-Rahim!
 Qurban bayramı... Allah evinin ziyarətinə getmiş hacılar ümrə əməllərini yekunlaşdırıb yenedən ehramlanırlar. Təqva və paklıq rəmzi olan libası geyinərək, Ərəfət çölünə üz tuturlar hacılar. Rəbləri ilə əhd-peymanlarını təzələmə, İlahi hüzurda vücudi imtahanlarını şəərəflə vermək üçün müqəddəs Ərəfət çölündə vüquf edirlər - məskun olurlar hacılar.

Rəbləri qarşısında günahlardan paklanır, rəzililik və çirkinliklərdən imtina edərək, ibadət edirlər onlar...

Nələrin simvolu var burada...

Axşamçağı milyonlarla insandan ibarət bir möhtəşəm sel Məşhərül-hərəmə - Qiyamət səhnələrini xatırladan bir məkana üz tutacaq. İnsanın özünə qaydırmağa təkən verən rıqətli anlarını yaşayır burada hacılar. Sübh açılır. Mübarək zilhicce ayının 10-cu gününün sübhü. Günəşin şölələri Yer üzünü işıqlandırmağa başlayarkən, hacılar Minaya keçid edirlər. Necə də əzəmətli bir toplum! Nə möhtəşəm bir səhnə!

Minada hacılar lənətlilik iblisi simvolizə edən cəmərelərə - sütunlara yetişirlər. Burada öz hiddətlərini zahir edir, xəbisliklərə, nəfsanı asılılıqlara nifrətlərini bürüzə verirlər. Daşlayırlar lənətlilik iblisi hacılar... Daşlayırlar qəlblərində olan rəzil qul psixologiyasını! Atdıqları hər daşla sanki damcı-damcı çıxarırlar rəzililikləri qəlblərindən onlar! Əslində iblisin (lən) hər bir təzahürünə, hər bir zülmünə, hər məkən və zamanda, hər rəzil sifətdə, hər mənfur cildde olan təzühürünə daş atırlar hacılar! Daşa basırlar lənətlilik şeytanı hacılar!

Sonra hacılar qurbangaha gedirlər. Allah! Allah! Düşünməyə istəyən insan üçün nələri simvolizə edir bu qurbangah! Bəndənin ıxlasını, Rəbbi önündə gözəl imtahan vermənin rəmzidir bu qurban!

Əzəmətli bir bayramdır Qurban bayramı. Mövcudiyətin fəlsəfəsinə nə dərin eyham var burada... İlahi imtahanından sonadək ləyaqətlə çıxmağa bir abidədir bu gün. Fədakarlığı örnək edən, gözəl amal uğrunda ən qiymətlişindən belə, keçməyi öyrədən bir gündür bu gün...

İsmayıl qurbanlığı

Həzrət İbrahimin (ə) qurbanı - İsmayıl qurbanlığı... Allah Təala Həzrət İbrahimi (ə) - Öz müxlis bəndəsini sınağa çəkir.

Qurban bayramınınin fəlsəfəsi



Hacı İlqar İBRAHİMOĞLU, ibrahimoglu@gmail.com
 İlahiyyatçı-filosof, İçərişəhər Cümə məscidinin imam-cəməati

maq vəzifəsi gəlir.

Həzrət İbrahimin (ə) dəvəti

İndi isə müqəddəs həcc mərasimi barədə olan Quran ayələrinə diqqət edək. "Və (yada sal) o zaman (ki, İbrahim oğlunu götürüb Minaya gedir Həzrət İbrahim (ə). Oğlunu Allah yolunda qurban kəsmək istərkən, möcüzə baş verir - kəsmir bıçaq!"

"Və insanları ümumi şəkildə (Allah evinin) həcc(in)ə çağır ki, (onlar sənin dəvətinə nəticəsində Qiyamət gününə kimi) piyada və hər uzaq yoldan gələn arıq dəvələr üstündə sənə tərəf üz tutsunlar".

"Nəticədə öz (dünya və axirət) mənəvətlərinin bir hissəsini müşahidə etsinlər və müəyyən günlərdə (Zilhicce ayının ilk on günündə, yaxud bayram günündə) Allahın onları ruzisi etmiş olduğu heyvanlar(dəvə, inək və qoyunu qurban kəsərək onların başı) üzərində Onun adını çəksinlər. Beləliklə, ondan özünlüz də yeyin, çox ehtiyac içində olan yoxsula da yedin" ("Həcc" surəsi, ayə 26-28).

Müqəddəs ayələrdən bəlli olur ki, Kəbə evi əvvəllər də olub. Kəbə evi Həzrət Adəm (ə) tərəfindən inşa edilib. Həzrət Nuhun (ə) zamanında baş verən tufan zamanı Kəbə evinə müəyyən xəsarət dəyir. Allah Təala bu müqəddəs məkanın yerini İbrahim peyğəmbərə (ə) bildirir. İbrahim peyğəmbər (ə) də buranı övladı İsmayıl peyğəmbər (ə) ilə birgə yenedən inşa edir. Kəbə evi hazır olandan sonra Allah Təala İbrahimi (ə) buyurur ki, buranı tövhid evi etsin. Təvaf edənlər, namaz qılanlar, rüku edənlər və səcdəyə gedənlər üçün bu evi təmizləsin.

Həqiqətdə İbrahim peyğəmbərin (ə) vəzifəsi - müqəddəs Kəbə evini zahiri və mənəvi şirkətlərdən təmiz saxlamaq idi. Bəndələrin burada yalnız Allahla pərəstiş etməsini təmin etmək lazım idi. Bu məkanın ən mühüm ibadəti - təvaf və namazdır. Kəbə evi ibadət edənlər

üçün hazır vəziyyətə düşəndə isə Allah Təala İbrahimi (ə) əmr edir ki, insanlara həcc gəlməyi elan etsin. Təfsirlərdə oxuyuruq: "O zaman ki, İbrahim bu əmr alır, Allaha ərz edir ki, axı səsım insanların qulağına çatmayacaqdır. Ancaq Allah ona əmr edir ki, sən elan et və Mən onların qulağına çatdıraram". Həzrət İbrahim də (ə) əllərini qulağına qoyaraq, şərq və qərbə səda edərək, deyir: "Ey insanlar! Kəbə evinin həccı sizə yazılmışdır və Pərvədigarınızın dəvətini yerinə yetirin".

Allah onun sədasını hamının qulağına, hətta ana rəhni-də olan körpələrin belə qulağına çatdırır. Onlar da cavabında dedilər: "Ləbbeyk! Allahummə,

Həccə getməyin vacib şərtləri

Həcc bir neçə şərtlə vacib olar (bu şərtlərin hamısı mövcud olmazsa, həcc vacib deyildir):

- Həddi-bülüğa çatmaq.
 - Aqıl olmaq (ağlı başında olmaq).
 - Mal-dövlət, bədənə sağlamlıq və qüdrətli, yolun açıq və vaxtın kifayət qədər olması baxımından müstəti olmaq.
- Mal-dövlət baxımından müstəti olmaq - yol azuqəsi və nəqliyyat vasitəsinin olmasından ibarətdir. Əgər bunların özü olmasa, onları əldə etmək üçün xərcləyəcək miqdarda pul və ya malın olması da kifayətdir. Qayıtmaq xərclərini də təmin et-

mək onun daxili tələbatı ilə bağlıdır, bununla onun ruhu dincəlsə - bu, bir məsələ. Əgər həccə getmək insan üçün belə bir səciyyə daşmırsa - bu, tam fərqli bir məsələdir. Hər şey niyyətə qaydır. O ki qaldı xeyriyyəçiliyə - bu, həccə gedib-getməməsindən asılı olmayaraq, insanın üzərində olan mənəvi vəzifədir. Qurani-Kərimdə buyrulur: "Onlara ruzi olaraq verdiklərimizdən infaq edərlər (xeyriyyəçiliyə xərcləyərler)". Hər bir insan çalışmalıdır ki, imkanı olmayanlara el tutsun.

"Hacı" rütbəsi varmı?

Bir-iki kəlmə də həcc ziyarətinin bahalıqı ilə bağlı demək lazımdır. Sözsüz ki, hazırkı qiymətlər yüksəkdir və bu, bir çox

mək imkanının olması şərtidir.

- Həccin vacib olmasında gedib-qayıtmaq xərclərindən əlavə, öz şəhinə uyğun (qazancına, imkanına müvafiq) həddə ev və ev əşyaları, nəqliyyat vasitəsi və məişət üçün zəruri olan başqa şeylərə də malik olması şərtidir. Əgər onların özü də olmasa, onları əldə etmək üçün lazımı qədər pulu, yaxud dəyərləri bir əşyası olmalıdır.

- Həccdən qayıdana qədər ailəsinin xərclərini ödəməyə imkanının olması - müstəti üçün şərtidir.

- Həccdən imkanı qayıtmaq, yeni qayıtdıqdan sonra həyat tərzinin maddi cəhətdən çətinliyə düşməməsi üçün ticarət, əkinçilik, sənətkarlıq, yaxud bağ və dükən kimi mülkiyyət mənfəətinə malik olmaq - müstəti üçün şərtidir. Əgər öz halına uyğun qazanc əldə etmək qüdrəti olarsa, kifayətdir. Əgər qayıtdıqdan sonra dolanış tələbatı aylıq maaşla təmin olarsa, kifayətdir.

- Həccin vacib olması üçün bədən, yol və zaman cəhətdən imkanın olması şərtidir. Buna görə də yol getmək qüdrəti olmayan, yaxud çox əziyyət çəkən xəstə üçün həcc vacib deyil. Həmçinin, yolu açıq olmayan və ya həccə çata biləcək dərəcədə vaxtı olmayan şəxsə də həcc vacib deyil.

- İmkanlı şəxs özü həccə getməlidir və başqasının onun tərəfindən həccə getməsi kifayət etməz. Amma həcc boy-nunda qalan və qocalıq, ya xəstəlik ucbatından həccə gedə bilməyən şəxsin əvəzinə başqa birisi həccə gedə bilər.

Nəçə dəfə həccə getmək olar?

Bir nəfərə ömründə bir dəfə həccə getmək vacibdir. Amma elə olur ki, insan həcc ziyarətinə getməklə bağlı ruhi tələbat hiss edir. Cəmiyyətimizdə nədənsə həccə ikinci dəfə getmək istəyən insanlara nisbətə: "Yaxşı - budur ki, həmin pula xeyriyyəçilik etsin" kimi yanaşma israrla yeridilir. Yanaşma bu insanın ruhi tələbatı var. Bu halda, ona "həccə getmə, əvəzində xeyriyyəçilik et" demək, digər şəxsə "bu il istirahət etmə, evində qal, onun puluna xeyriyyəçilik et" demək kimi olar.

Yəni hər şey insanın niyyə-tindən asılıdır. Əgər həccə get-

insanların yolunu bağlayır. Bu vəziyyətdən çıxış yolu operatorların sayının artmasında, həcc ziyarətinin inhisarda olmamasında, sağlam rəqabət mühitinin formalaşmasındadır. Yeni həcc ziyarətinin təşkilı tamamilə rahat olaraq, peşəkar şirkətlərə həvalə oluna bilər. Orada insanların şəri suallarına, əməllərinin yerinə yetirilməsinə gəl-dikdə, həmin şirkətlər bu sahənin mütəxəssislərini cəlb edə bilər ki, bununla da bağlı heç bir obyektiv çətinlik yoxdur. Yeni həcc inhisarda saxlamaq üçün heç bir obyektiv səbəb yoxdur.

Hacı adına gəldikdə isə, zahirən, belə bir dini rütbə yoxdur. Sadəcə, Müqəddəs Kitabımız olan Qurani-Kərimdə, hədislərimizdə həcc ziyarətində olan insanlara "hacı" deyə işarə edirlər, ənənəvi olaraq, ziyarətdən qayıdan insanları da belə çağırırlar. Və bu ad, Allah Evini - Kəbə Beytullahı ziyarət edən insanın üzərinə müəyyən mənəvi təhəddüdlər müəyyən edir. Hacı - digərlərinə nisbətən daha məsuliyyətli, əxlaqi dəyərlər baxımından daha dürüst və səliqəli olmalıdır. O, öz ətrafına təmasda olduğu nurun mübarəkliyini paylamalıdır.

Qurban bayramının əməlləri

Bir neçə kəlmə də Qurban bayramı gününün əməlləri barədə qeyd edək:

Bayram qüslü almaq;
 Qurban bayramının namazını qılmaq;
 İmam Səccadin (ə) "Səhife-yi-Səccadiyə" dua kitabının 48-ci duasını oxumaq;
 "Nüdbə" duasını oxumaq;
 İmam Hüseyin (ə) Qurban bayramına məxsus ziyarət-naməsini oxumaq;

Qurban kəsmək;
 Qurban bayramı gününün zöhr namazından etibarən zilhicce ayının 12-ci gününün sübh namazına kimi 10 namazın sonunda aşağıdakı təkbiri söyləmək böyük savaba malikdir: "Allahu əkbər, Allahu əkbər, lə iləhə illəllah, vallahu əkbər, Allahu əkbər və lilləhil-həmd. Allahu əkbər əla mə hədəne. Allahu əkbər əla mə razəqne min behimətül-ən'am. Velhəmdu lilləhi mə əbləne".

Allah Təala bizləri bu əzəmətli bayramın mahiyyətini dərk edib, yasaqlardan qərar versin! Amin!



MÜSAVAT

Son səhifə

N 166 (7336) 9 avqust 2019

Bunları bilirsinizmi?

- * Ağ Evdə 13092 ədəd çəngəl, bıçaq, qaşığı vardır.
- * Timsahların dilləri damaqlarındadır.
- * Bir siçan susuzluğa bir dəvədən daha çox dayanabilir.
- * İtlər və camışlar rəng cəhətdən kordurlar, yeni rəng seçə bilmirlər.
- * Timsahlar daha dərinə bata bilmək üçün daş udurlar.
- * Qalınlığı və böyüklüyü necə olursa-olsun heç bir kağız parçası 7 dəfədən artıq qatlanmaz.
- * Kanadada toplu içərisində xoruldayaraq yamaq qanuna ziddir və belə insanlar hətta məhkəməyə də verilir.
- * Qiymətli daşların çoxu bir neçə elementdən hazırlanır, sadəcə, brilyant bütünlüklə karbondan hazırlanır.
- * Sümüklü böcəklərin 4 ədəd burnu var.
- * Bir dəvəquşunun gözü beynindən böyükdür.
- * ABŞ-da yaşları 20 ilə 29 arasında olan zənci kişilərin üçdə biri həbsxanada saxlanılır.
- * Gülüş zamanı insanın 17 əzələsi "işləyir".
- * Bütün ömrü boyu insanın dərisi min dəfə dəyişir.
- * Göy gözlü insanlar ağırlara daha həssas olur.
- * İnsanın dilinin izi də barmaq izləri kimi unikaldir.
- * Bir damcı neft 25 litr içməli suyu yararsız edir.
- * İnsanın gözü 10 milyon rəng çalarını seçməyə qadirdir.
- * Yaşlı insanın bədənində olan sinirləri sıra ilə düzsek uzunluğu 75 km-ə çatır.
- * İnsanın ürəyi il ərzində 36 milyon 800 min dəfə döyünür.
- * İnsanın ağız boşluğunda 2 min dad reseptoru var.
- * Dünyada ən çox yayılmış xəstəliklər diş əti xəstəlikləridir.



Bu ölkənin turistləri xaricdə bir-birinə nifrət edir

Rus turistlərin 40 faizi xarici ölkələrdə baş tutan tətillərin zamanı öz həmvətənləri ilə görüşü arzu edilməz sayır. Skyscanner turist servisinin 2.5 min nəfər rus turist arasında keçirdiyi rəy sorğusunun nəticələrinə görə, respondentlərin 40 faizi, ümumiyyətlə, həmvətənlərinə diqqət göstərmirlər, qalanları isə bu görüşdən məmnundular. 26 faiz bu qarşılaşmadan qeyri-məmnunluğunu rusların səyahət etdikləri ölkənin mədəniyyəti və adət-ənənəsinə hörmətsizlikləri ilə izah ediblər. Daha 23 faiz isə qeyd edib ki, rusların ətrafdakılara münasibəti alçaldıcıdır, 17 faiz rusların alkoqollu içkilərdən çox istifadə etməsini əsas gətirib. Rəyi soruşulanların 23 faizi isə bu görüşdən məmnun olur. Onlar hesab edir ki, həmvətənlərlə şəxsi vaxt keçirmək daha məqsəduşundur. 44 faiz respondent isə iddia edib ki, ruslar tətillərin zamanı özlərini digər millətlərdən olan turistlərdən daha pis aparırlar.



Küçəyə atılan uşağı pişik xilas etdi

Rusiyanın Obninsk şəhərindəki evsiz pişik dünyanın qəhrəmanına çevrilib. Buna səbəb onun küçəyə atılmış bir körpəni himayə edib, ölümdən xilas etməsi olub. Lenta.ru saytının xəbərinə görə, 2 aylıq körpəni yaşayış binasının zibilliyinə atan şəxslər onun möcüzə ilə xilas olacağını bilməyiblər. Belə ki, körpəni yerləşdirdikləri qutu evsiz pişiyə məxsus olub. Sibir cinsindən olan pişik isə bir neçə saat boyunca o körpəni isidib və ətrafdakıların diqqətini cəlb etmək üçün aramsız miyıldayıb. Nəhayət, onun cəhdləri uğurla nəticələnib və yoldan keçənlər körpəni fərqləndirib. Uşaq xəstəxanaya aparılıb. Onun tam sağlamlığına üzə çıxıb. Evin sakinləri isə pişiyi dadlı yeməklərlə mükafatlandırıblar.

Yeni ayaqqabı aldı, az qala ayağını itirəcəkdi

İngiltərənin Billinqsşerst kəndində bir qadın yeni ayaqqabı geyindən sonra ayağında sepsis yaranıb. 23 yaşlı maneken Cemma Dauni yerli "İkinci əl" mağazalarından birindən dikkətdən ayaqqabı alıb. O, bu ayaqqabını bir neçə dəfə geyinib. Sonuncu dəfə isə görüb ki, ayaqqabı onun ayağını döyür və yara yaradıb. Ayağındakı döyünək bir müddət sonra göyərmiş. "Hətta bir dəfə mən dözülməz ağrılara görə yerə yıxıldım" - bunu da Dauni deyib. Qadın xəstəxanaya müraciət etməyi qərarlaşdırıb və orada ona antibiotik yazıblar. Amma bundan sonra qadının səhhəti daha da pisləşib. O, başqa bir tibb müəssisəsinə də getmək zorunda qalıb. Orada müəssisələr onda sepsis başlanğıcı aşkar ediblər: "Mən həkim qəbuluna getdim. Həkim mənə dedi ki, nəbzim çox yüksək, ar-



terial təzyiqim isə çox aşağıdır".

Dauniyə eyni zamanda bildiriblər ki, əgər o, bir qədər də gecikseydi, onun ayağını am-

putasiya etmək lazım gələcəkdi. Britaniyalı xəstəxanada iki gün keçirib, ondan sonra evə yazılıb. İndi model daha rahat ayaqqabı geyinməyə çalışır.

Hər gün diş fırçalamaq yaddaşı gücləndirir



Dişləri hər gün yumaq yaddaş zəifliyini və ya ümumiyyətlə, yaddaşın itməsi problemini aradan qaldırır. Bu, 270 nəfər yaşlı insan üzərində aparılan araşdırma nəticəsində məlum olub. Araşdırmaya görə, dişlərə düzgün qulluq orqanizmi bir çox problemlərdən qoruyur və beynin fəaliyyətinə müsbət təsir göstərir. Lakin dişləri yumaqla yaddaş arasındakı əlaqəni alimlər hələ ki bilmirlər.

Həkimlərin sözlərinə görə, dişlərin çürüməsinin əsas səbəbi qidalanmadır. Xüsusilə şəkərli qidalar dişləri məhv edir. Ona görə də şirniyyəti çox sevən uşaqlarda diş çürümələrinə daha çox rast gəlinir. Tərkibində şəkər, karbohidrat çox olan qidalar, mə-

sələn, kartof, çörək və sairə ağızda süd turşusu əmələ gətirir. Bu isə kimyəvi element sayılır və ağızda çox qaldıqda tədricən diş zədələməyə başlayır. Süd turşusu sərt toxumaları yavaş-yavaş zəiflədir. Nəticədə diş çürüməyə başlayır.

Marketdə 4 gün yaşadı

ABŞ-ın Miçigan ştatının sakini Walmart hipermarketində iki sutka keçirib. Bu barədə lenta.ru saytı xəbər verib. Polisler adı açıqlanmayan 45 yaşlı qadını mağazanın arxa hissəsində qulağında qulaqcıqla musiqi dinləyən yerdə tapıblar.

Mağazanın meneceri bildirib ki, qadından bir neçə dəfə məkanı tərk etməsini xahiş etsə də, sonuncu buna məhəl qoymayıb. Bundan sonra isə onlar polise müraciət ediblər. Hadisə yerinə gələn polisler bildiriblər ki, qadın öncə hər şeyi inkar edib, amma sonra boynuna alıb ki, bir neçə gün hipermarketdə yaşayıb. Mağazanın gizli kamera qeydlərinə görə, qadın içəridə 4 sutka qalıb.

Qadın danışıb ki, birgə yaşadığı oğlu onu alkoqolizmde ittiham edəndən və vurandan sonra evi tərk edib. Polis isə onun mağazada qanunsuz yaşayışını anlayışla qarşılamayıb və ona qarşı cinayət işi açılıb. Qadının məhkəməsi 26 yanvarda olacaq. Həmin vaxta qədər harada yaşayacağı isə bilinmir. Polis həmçinin müəyyənləşdirib ki, hipermarketdə olduğu müddətdə qadın heç nə oğurlamayıb.

Təyyarədə doğuldu, illər sonra hava şirkətində işə düzəldi

1990-cı ildə təyyarədə dünyaya gələn Türkiyə sakini Erkan Geldi "Turkish Airlines" hava şirkətində işə düzəlib. Lenta.ru "The Daily Mail"ə istinadən xəbər verir ki, Erkanın anası onu İzmir-Frankfurt səfəri zamanı 9 aylıq hamilə ikən dünyaya gətirib. Uşağı təyyarənin Erkan adlı pilotunun şərəfinə belə adlandırdılar.



Hazırda 25 yaşlı olan Erkan ingilis dili müəllimi olaraq bakalavr təhsili alıb. Amma təhsilini bitirəndən sonra təyyarədə stüard işləməyə qərar verib. İş görüşməsi zamanı E.Geldi bildirib ki, o, bu peşəni yox, bu peşəni seçib: "Mənim atam Almaniya işləyirdi və biz tez-tez təyyarə səyahəti etməli olurduq. Hər dəfə təyyarəni gördəndə fikirləşirdim ki, görəsən, orada işləmək maraqlı ola bilərdimi?"

2009-cu ildə "Air Asia" aviakampaniyası təyyarədə doğulan bir uşağa ömür boyu pulsuz uçuş haqqı hədiyyə edib. Həmin oğlan təyyarə yerdən 610 metr yüksəklikdə olanda, konkret olaraq Kuala-Lumprun üstündən keçəndə dünyaya gəlib.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Təsisçi: Rauf ARİFOĞLU
Baş redaktorun birinci müavini:
Azər AYGAN

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi

2528-ci məhəllə ev 44/d

Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Zahid SƏFƏROĞLU

Lisensiya N: B 114
SAYI: 3.050

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Azərbaycan" nəşriyyatında çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.